

Odnos najstnikov do mladih mamic v Celjski regiji

(S posebnim ozirom na Srednjo ekonomsko šolo, Poslovno-komercialno šolo ter Srednjo šolo za gostinstvo in turizem)

RAZISKOVALNA NALOGA

Mentorica: Dagmar Konec, prof.

Avtorji:

Blaž BRAČUN, 3. b

Petra SAVKOVIĆ, 3. b

Laura ZORE, 3. b

Celje, marec 2005

ZAHVALA

Iskreno se zahvaljujemo naši mentorici profesorici Dagmar Konec za njene nasvete, pomoč ter ves trud pri pripravi in izdelavi raziskovalne naloge.

Prav tako se iskreno zahvaljujemo profesorici Nini Ličen, ki nam je pomagala pri posredovanju literature ter gospe Fani Čeh, univ. dipl. org. zdr., s katero smo bili v stiku preko elektronske pošte.

KAZALO

1. POVZETEK.....	3
SUMMARY.....	4
2. TEORETIČNI DEL.....	5
2.0 UVOD.....	5
2.0.1 NAMEN NALOGE.....	7
2.0.2 ZBIRNJE PODATKOV.....	10
2.0.3 OPREDELITEV PROBLEMA.....	11
2.0.4 HIPOTEZA.....	12
2.1.OSREDNJI DEL.....	13
2.1.0 OPREDELITEV NAJSTNIŠKE NOSEČNOSTI IN MLADOSTI.....	13
2.1.1 SPOLNO VEDENJE SLOVENSКИH MLADOSTNIKOV.....	14
2.1.2 RAZKORAK MED STVARNOSTJO IN IDEALOM.....	16
2.1.3 PRVI SPOLNI ODNOS.....	18
2.1.4 KONTRACENCIJA-PREPREČEVANJE NEZAŽELJENE ZANOSITVE.....	19
2.1.5 SPOLNO PRENOSLJIVE BOLEZNI.....	28
2.1.6 NOSEČNOST IN POROD PRI MLADOSTNICAH.....	32
2.1.7 OPLODITEV IN OVULACIJA.....	33
2.1.8 ŠOLANJE MLADOLETNIH MAMIC OB ROJSTVU OTROKA.....	37
2.1.9 PRAVICE NAJSTNIŠKIH MAMIC.....	38
2.1.10 FINANČNA POMOČ MAMICAM OB ROJSTVU OTROKA.....	39
2.1.11 KONEC BRAZSKRBNE MLADOSTI.....	41
2.1.12 MATERINSKI DOMOVI IN SVETOVALNICE.....	42
2.1.13 ZGODOVINA IN STALIŠČE CERKVE.....	50
3. EMPIRIČNI DEL.....	52
3.0 NAMEN EMPIRIČNEGA RAZISKOVANJA.....	52
3.1 RAZISKOVALNA VPRAŠANJA.....	53
3.2 POPULACIJA, VZOREC.....	54
3.3 REZULTATI OBDELAVE.....	55
3.4 OVREDNOTENJE HIPOTEZ.....	74
4.ZAKLJUČEK.....	76
5.LITERARURA.....	79
6.PRILOGE.....	80

1. POVZETEK

DESKRIPTORJI: srednješolci, spolnost, razširjenost najstniške nosečnosti, pomoč za najstniške mamice, tolerantnost mladih, družbe in države do najstniških mamic, spolno prenosljive bolezni.

Z našo raziskovalna nalogo Odnos najstnikov do mladih mamic v Celjski regiji (S posebnim ozirom na Srednjo ekonomsko šolo, Poslovno-komercialno šolo ter Srednjo šolo za gostinstvo in turizem) smo skušali ugotoviti, kakšna je pravzaprav strpnost mladih do najstniških mamic. Na vzorcu 244 dijakov, in sicer 66 dijakov iz Srednje ekonomske šole, 97 dijakov iz Poslovno-komercialne šole ter 81 dijakov iz Srednje šole za gostinstvo in turizem, je ugotovljeno, da je delež še nedolžnih najstnikov zelo nizek, saj je odstotek oseb, ki so že izgubile nedolžnost, precej nad polovico. Velika večina anketiranih dijakov pozna izraz »abortus« in je z jim tudi seznanjena.

Čeprav se s splavom ne strinjajo vsi dijaki. Večina dijakov pa meni, da je splav tvegan, saj je vzrok za težjo kasnejšo zanositev.

Smo pa presenečeni nad dejstvom, da vsi dijaki ne uporabljajo primerne zaščite oziroma je sploh ne uporabljajo.

Vsi dijaki, ki smo jih zajeli v raziskavo, so dijaki tretjih in četrtyh letnikov.

SUMMARY

KEY WORDS: high school pupils, sexuality, teen pregnancy, help for teen mothers, tolerations of young pupils, how society looks on teen mothers, sex diseases.

With our research work How do teen pupils in Celje look on teen mothers (with special regards to Secondary School of Business and Commerce Celje, Secondary School of Economics Celje and Secondary School of Catering and Tourism Celje). We tried to find out how do young pupils behave to teen mothers.

We have come to a conclusion that only a low percent of young students still had not have sex, because the percent of teen who already had sex before is quite high, higher than 50%, the integration of young pupils of a research that involved 66 students from Secondary School of Economics Celje, 97 students from Secondary School of Business and Commerce Celje and 81 students from Secondary School of Catering and Tourism Celje. And the minority of researched students already knew what does »abortion« mean and they have already heard for him before. And as well they think that »abortion« is dangerous and it can cause harder pregnancy later on in life.

But we were surprised when we had found out that not all student use protection.

Students that were involved in our research project are from third and fourth year of High School.

2. TEORETČNI DEL

2. O UVOD

Časi, ko so ženske množično postajale mamice takoj po dvajsetem letu, so dokončno mimo. Kljub temu pa se vendarle zgodi, da materinstvo žensko preseneti zgodaj, celo zelo zgodaj. Pri devetnajstih, osemnajstih ali celo prej. Materinstvo v tridesetih je vsekakor drugačno od tistega v dvajsetih, postati mamica v času, ko so v ospredju še brezskrbna šolska leta, pa ima prav gotovo povsem svojo dinamiko in svoje značilnosti.

To lahko spoznate skozi izpoved najstniške mamice...

Stara sem bila 15 let, zaljubljena, v šoli mi je šlo dobro, po šoli sem hodila v službo in bila sem brez skrbi. Bila sem spolno aktivna; prvi spolni odnos sem imela v prvem letniku srednje šole. Zelo živo se spomnim fanta, s katerim sem izgubila nedolžnost - bil je visok in pri dekletih zelo priljubljen. Ne vem točno, zakaj, ampak bila sem mu všeč. Oziroma tako se mi je vsaj zdelo. Tudi, ko mi je rekel, da če bom zanosila, se bom morala s tem ukvarjati sama, sem ga samo gledala in nisem rekla ničesar.

Moja zunanost mi ni bila všeč. Dejstvo, da sem bila temu visokemu in čednemu tipu všeč jaz, in ne druga dekleta, je bilo vredno česarkoli.

Njegov dotik sem imela za nekaj posebnega in njegove poljube sem enačila z ljubeznijo. Kadar sem bila z njim, je vsa otožnost izginila. Nisem bila samo ena od deklet. Navsezadnje mi je tudi rekel, da me ljubi in da ne želi imeti spolnih odnosov z mano, dokler ne bom pripravljena. No, vseeno sem se morala soočiti. Zanosila sem torej s prvim fantom in zaradi razmer doma sem splavila. Ta napaka bi me morala izučiti, kajne?

Ugibajte še enkrat. Za naslednjega fanta, ki sem ga imela, sem mislila, da ga resnično ljubim. Ta moja resnična ljubezen me je pustila zaradi moje sošolke, tri tedne po tem, ko sva spala skupaj. Čez približno devet mesecev, v tretjem letniku srednje šole, sem bila odlična s samimi peticami in sem bila tudi pohvaljena. Še vedno sem po šoli hodila v službo in še vedno sem bila spolno aktivna. Zadnjega fanta sem spoznala nekaj mesecev prej prek prijatelja. Še vedno me ni izučilo. Spet sem bila tam. Poljubi, dotiki, govorjenje o ljubezni. In enkrat pač nisem dobila menstruacije. Nič resnega, sem si mislila, je pač stresno obdobje. Samo zamuja, to je vse. En dan se je spremenil v teden, nato v dva in tri... Svojega fanta sem uradno poznala devet tednov. Ali naj mu

povem? Ali naj grem k zdravniku? Končno sem se zbrala in prijateljico prosila, naj gre z mano v lekarno; od staršev pomoči nisem mogla pričakovati, ker so bili preveč staromodni. V naši hiši se ni nič spraševalo in nobeden ni ničesar povedal. Konec koncev so bili tako vzgojeni, in zakaj ne bi s tako vzgojo nadaljevali?

Šli sva torej v bližnjo lekarno. Z velikim nelagodjem sem farmacevtko prosila za test. Nato sem tekla domov, s škatlo, skrito pod majico, in se zaklenila v kopalnico. Tiste tri minute so bile najdaljše in najhujše v mojem mladem življenju. Najprej sploh nisem mogla pogledati rezultata, nato pa sem zelo zelo počasi obrnila palčko. In vame sta strmeli dve debeli modro obarvani črtici.

Najprej nisem mogla verjeti. Zdi se mi, da sem sedela v kopalnici celo uro in strmela v odločujoči črtici. Srce mi je skočilo v grlo in utrip je ponorel. Podzavestno sem se z roko prijela za trebuh. Odmaknila sem majico in strmela vanj in si poskušala predstavljati, da se bo počasi začel večati in bo postajal čedalje bolj okrogel.

Na koncu me je premagala brezupna romantika in začela sem si predstavljati, kako se bova skupaj s fantom sprehajala z najinim otrokom v vozičku, kako bo zvečer najin otrok ležal v posteljici zraven naju in kako bosta ponosna mama in očka stala svojemu otroku ob strani, ko bo odraščal. Ko sem zapustila kopalnico z majhno belo palčko v rokah, so te fantazije v moji glavi postale realne.

Niti enkrat nisem pomislila, da oče mojega nerojenega otroka tega ne bo hotel. Konec koncev, saj me je ljubil; rekel mi je že tako. V svoji naivnosti sem se prepričala, da seks pomeni ljubezen. In bila sam dobro dekle, in ta ne spijo naokoli. Ljubijo se samo s tistimi, s katerimi so v zvezi.

V navdušenju, da bom postala mama, sem poklicala bodočega očka, prepričana, da bo z mano delil moje veselje.. Žal sem morala resnico izvedeti na hud način. Saj to ni bila pravljica in on še zdaleč ni bil princ na belem konju.

Star je bil 17 let, dobil je klic dekleta, ki ga je komaj poznal, in izvedel, da bo postal očka. »Ali si prepričana?« je bilo njegovo prvo vprašanje. »Ali si prepričana, da je moj?« je bilo naslednje. To bi moglo biti jasno opozorilo, kaj bo sledilo, vendar sem bila od nekdaj romantična in sem želela - oziroma bolj potrebovala - močno vero v ljubezen, da nisem zaznala njegovih dvomov. Zame je bil to le odziv na pomembno novico; saj bo že doumel, sem si mislila.

Čez nekaj tednov sva šla k zdravniku, da je potrdil, kar sva že vedela. Zelo hitro, že pri šestnajstih, bom postala mama. Kmalu bo to drobceno bitje v mojih rokah. Zdravnik je potrdil mojo nosečnost, in takrat sem se odločila, da ne bom splavila. Preselila sem se k fantu in njegovi družini. Kot sem zvedela pozneje, sta se obe družini, njegova in moja, strinjali, da je to edina pravilna stvar. Takrat sem mislila, da razvoj dogodkov potrjuje njegovo ljubezen do mene in njegovo veselje, da bo postal oče.

Zaradi hormonov, adrenalina in fantazij se mi je zdelo, da moram še vedno delati, saj bomo kmalu postali družina. Skupaj sva ustvarila novo živo bitje, in to mora nekaj pomeniti. In če ne, potem so bile vse moje fantazije in zgodbice, ki sem si jih zamislila v glavi, napačne. To pa je pomenilo, da se moram soočiti z realnostjo - da bom postala mama in da se bo moj otrok lahko zanesel samo name. Name! Do konca mojega življenja.

Še vedno pa nisem bila dovolj zrela ali dovolj močna, da bi si priznala resnico. V bistvu se nikoli nisva zares ljubila. Le kako bi se lahko? Najina ljubezen je temeljila na seksualni privlačnosti.

Mislím, da sva na dnu srca oba vedela, da če se kot najstnik z nekom sestajaš, tudi če imaš spolne odnose, je taka zveza le prehodna. Si mlad in vse življenje imaš še pred sabo - veliko moraš še raziskati in se naučiti in še veliko časa imaš, da se ustališ in zresniš. Ampak fantje in dekleta, kot sem jaz - tako potrebni ljubezni, da ne dojamejo, da mora ta priti od znotraj - se trdno oprimejo vsake besede, vsakega dotika in poljuba ter si jih razlagajo za nekaj več, kot v resnici so. Dokler se najin čudoviti otrok, Kristina, še ni rodil, so bile vezi med mano in njenim očetom dokončno prekinjene.

Čez nekaj mesecev sem se preselila nazaj k staršem. Srečo sem imela, da sem lahko nadaljevala šolanje, ampak kot večina mladih staršev, ki se znajdejo v podobnem položaju kot jaz, sem morala za pomoč pri plačevanju računov prositi državo.

Realnost me je pošteno udarila. Nikoli si nisem predstavljala zahtev in pritiskov, ki jih starševstvo prinaša. Srečna sem lahko, da sem imela učitelje, ki so me podpirali, prijatelje in družinske člane, ki so mi skoraj vedno stali ob strani. Oče moje hčerke se je oglasil tu in tam, čeprav je najin odnos do takrat, ko sem se preselila nazaj domov, v bistvu popolnoma zvođenel. Le redko sva spregovorila, in kadar sva, ni bilo nič kaj prijetno. On je čutil, da sem ga na silo ujela v past, in jaz, ki sem se še vedno oklepala

svojih otroških sanj, sem imela občutek, da je izdal mojo ljubezen in zaupanje. Veliko lažje mi je bilo, če sem za svoje težave lahko krivila drugega.

Zdaj si šele lahko predstavljam, kako se je počutil pred petimi leti, ko sem ga sredi noči poklicala in mu sporočila »srečno« novico. Bilo ga je strah, bil je sam in brez zaupanja v karkoli. Ne oprostim mu, ker v Kristininem življenju ne igra tako pomembne vloge, kot bi jo moral, vendar ga lahko malo bolje razumem.

Če se ozrem nazaj, na zadnjih pet let, se mi zdi, da sem zelo odrasla in še vedno odraščam skupaj s hčerko. Žal mi je, da ko je bila Kristina še čisto majhna, nisem imela ali zrelosti ali značaja, da bi sprejela veliko stvari, ki jih je naredila, tako kot jih sprejemam zdaj.

Spominjam se, da sem ji bila bolj starejša sestra kot mama. Nazadnje se mi je le posvetilo, da ni punčka, na katero lahko pozabim, ko se mi z njo ne ljubi igrati. Bila je živo bitje, ki je spremljala vse, kar sem naredila, in se iz tega učila. Imela je želje in potrebe in jaz bi morala poskrbeti zanje.

Ko se je rodila, sem uspešno opravila maturo. Zdaj delam v pravniški pisarni in sem specializirana za zadeve v zvezi s skrbništvom. Počutim se uspešno, vendar nadaljnja pot še zdaleč ni lahka. Starševstvo je ena najbolj kompleksnih služb, a hkrati prinaša najlepše nagrade. Nobena izobrazba te ne more pripraviti na vzpone in padce, ki te čakajo. Nobenega delovnega zvezka ni, ki bi ti dal odgovore, nobenega testa ni, ki bi ga moral opraviti, niti nobenih zapiskov, iz katerih bi se učil. O starševstvu se moraš učiti iz izkušenj, ki pa se nabirajo z leti.

Ampak verjemite raje nekomu, ki je vse skupaj že doživel. Abstinenca je najbolj varna, če pa se že odločiš za spolne odnose, potem pamet v roke. Če se že odločaš za odrasla dejanja, tudi prevzemi odgovornosti odraslih. Starševstvo ni nekaj začasnega. Naziv mama ali oče ostane za vedno s teboj!

2. 0. 1 NAMEN NALOGE

Namen naše raziskovalne naloge je predvsem razkriti in odkriti mnenje mladih ter njihovo razmišljanje o svojih vrstnikih, ki so se znašli v vlogi najstniške mamice oziroma očka.

To smo poskušali ugotoviti s pomočjo anket, ki smo jih kasneje statistično obdelali in jih prikazali z grafi. Zanimalo nas je, koliko so mladi obveščeni o tej temi in kako se z njo soočajo posamezniki.

2. 0. 2 ZBIRANJE PODATKOV

Pri pisanju raziskovalne naloge smo uporabili metodo deskriptivnega neeksperimentalnega empiričnega raziskovanja.

Vsi ključni odgovori so pridobljeni s pomočjo anonimne ankete oz. vprašalnika, ki smo ga razdelili dijakom tretjih in četrtyh letnikov na treh srednjih šolah, in sicer na Srednji ekonomski šoli Celje, Poslovno-komercialni šoli Celje ter Srednji šoli za gostinstvo in turizem Celje.

Anonimne vprašalnike so dijaki izpolnili pri urah profesorjev, s katerimi smo se že vnaprej dogovorili ter jim dali potrebne informacije.

Raziskava je potekala v mesecu januarju, leta 2005.

2. 0. 3 OPREDELITEV PROBLEMA

V Sloveniji, približno tako kot drugod po svetu, ima v starosti 17 let polovica mladih spolne odnose, druga polovica pa še ne. Tisti, ki se znajo modro odločati, s spolnimi odnosi ne hitijo, saj vedo, da za spolnost ni nikoli prepozno, marsikdaj pa je hitro. Večina mladih, ki so imeli spolne odnose do 17. leta, je nekaj let kasneje zatrdila, da bi se za spolne odnose odločili vsaj dve leti kasneje, če bi lahko kolo časa zavrteli nazaj. Zato je treba na svoje spolno življenje gledati odgovorno in vedeti, da ima vsakdo pravico reči 'NE' spolnim odnosom, če nanje še ni pripravljen. Mnogi v spolnosti iščejo nadomestilo za občutek, da so sprejeti, ljubljeni in potrjeni, saj si želijo biti varni in sprejeti takšni, ko so; vendar pa takšna spolnost ne prinaša potrditve, ki si jo želijo. Odločitev za spolno življenje je odgovorno dejanje. Idealno je, če se zanj odločimo iz ljubezni, nanj pripravimo z znanjem o izbiri zaščite pred neželjeno nosečnostjo in spolno prenosljivimi boleznimi ter to znanje tudi odgovorno uporabimo. Tako se lahko fant in dekle skupaj odgovorno odločita za spolno življenje in posledice tudi preprečita. Večina zanositev pri mladih dekletih je tako nenačrtovana in nezaželena, zato se dekleta pogosto odločijo za umetno prekinitev nosečnosti (dovoljeni splavi). Mladostnice, ki se odločijo roditi, v nosečnosti pogosteje zbolijo za boleznimi, povezanimi z nosečnostjo, tudi porod poteka s pogostejšimi komplikacijami. Novorojenčki mladih mater pa pogosteje zbolijo ali umrejo. Zato sta nosečnost in porod pri mladostnicah nevarna.

2. 0. 4 HIPOTEZE

Glede na tako opredeljeno raziskovalno nalogo, kot je naša, je prav empirični del naloge, z naslovom Odnos celjskih srednješolcev do najstniških mamic (S posebnim ozirom na Poslovno-komercialno šolo, Srednjo ekonomsko šolo ter Srednjo šolo za gostinstvo in turizem) najpomembnejši.

Hipoteze, ki smo jih pri tem postavili, smo potrdili ali ovrgli pri analizi dobljenih podatkov.

H1 - Predvidevali smo, da je 50 odstotkov anketiranih dijakov še nedolžnih.

H2 - Predpostavili smo, da večina dijakov pri spolnih odnosih uporablja primerno zaščito.

H3 - Menili smo, da večina mladih uporablja zaščito med spolnimi odnosi zaradi nezaželjene nosečnosti.

H4 - Domnevali smo, da v celjski regiji malo število dijakov pozna kakšno najstniško mamico.

H5 - Predpostavili smo, da bodo vsi anketirani dijaki poznali pomen besede »abortus«.

H6 - Bili smo mnenja, da polovica dijakov v celjski regiji ostro nasprotuje abortusu, vendar pa ostala polovica to odobrava.

H7 - Predvidevali smo, da dijaki v celjski regiji poznajo zelo malo najstnic, ki so se odločile za abortus.

H8 - Trdili smo, da bi večina dijakov v celjski regiji nudila pomoč mladi mamici, ki je njihova prijateljica.

H9 - Predpostavili smo, da je v celjski regiji veliko dijakov, ki vedo za organizacije, ki nudijo pomoč mladoletnim mamicam.

2. 1 OSREDNJI DEL

2. 1. 0 OPREDELITEV NAJSTNIŠKE NOSEČNOSTI IN MLADOSTI

Človek ne more živeti brez ljubezni, brez hrepenenja po sočloveku. Ne more zavreči svojih čustev do drugih in občutkov drugih do sebe. Da bo mladostnik s to svojo razvojno potrebo ravnal ustrezno, je potrebna vzgoja za življenje v družbi, za primerne odnose med dekleti in fanti, za zdrav odnos do ljubezni, zaljubljenosti in spolnosti. Spolnost ne pomeni le spolnega življenja, temveč možnost za osebni razvoj, za medsebojno komuniciranje in spoštovanje. Spolno vzgojo je nemogoče obravnavati ločeno od drugih področjih človekovega doživljanja in vrednotenja.

Prva in glavna značilnost človeka je odnos z drugimi ljudmi. Človek se oblikuje v odnosih med ljudmi, v teh odnosih se razvija in v odvisnosti od njihove kakovosti dosega večjo ali manjšo človečnost svojega obstoja ter večjo in manjšo srečo. Ljubezen ima velik pomen v povezovanju človeka z drugimi v vsakdanjem življenju. Potreba po ljubezni je ena temeljnih potreb in je umetnost, ki zahteva znanje in trud. Temelji na spoštovanju in skrbi za drugega, na odgovornost za njegove potrebe, na sprejemanju takšnega, kakršen je, in na njegovem resničnem poznavanju.

Zaljubljenost je ena od pojavnih oblik ljubezni. Zanj je značilna prehodnost in omejeno trajanje, izrazita čustvenost, nekritičnost, simbiozno spajanje s partnerjem in odvisnost od njega in njegove bližine ter prizadevanje zanj.

Resnična ljubezen, ki se razvije iz zaljubljenosti, je nekaj, kar je treba negovati. Prava ljubezen je lahko le tista, ki je obojestranska. Taki ljubezni partnerjeva individualnost ni v napoto, vodi jo poznavanje razločnosti. Resnična ljubezen se stalno spreminja. Poznamo več oblik ljubezni: materinstvo, očetovsko, ljubezen do bratov, sester, ljubezen do soljudi, partnersko in erotično. Spolnost mora postati tisto področje, kjer se srečujejo ljudje in ne le njihovi spolni organi. Prav pri odkrivanju teh spoznanj mladostniku pomagajmo, da bo oblikoval svojo identiteto na osebostnem in spolnem področju.

PINTER, Bojana dr. med. 2004. Varna izbira za odgovorno spolnost. Schering AG Berlin, Podružnica za Slovenijo.

2. 1. 1 SPOLNO VEDENJE SLOVENSКИH MLADOSTNIKOV

Mladostniško obdobje je obdobje priložnosti in tveganja, še posebej tveganja, ki je povezano s spolno dejavnostjo in njenimi neželjenimi posledicami: neželjeno nosečnostjo, spolno prenosljivimi boleznimi, neugodnim vplivom starševstva v mladostniškem obdobju na osebno dozorevanje, izobrazbo in socialno-ekonomsko neodvisnost.

Število nosečih mladostnic v Sloveniji se v zadnjih dveh desetletjih vztrajno zmanjšuje. Leta 1981 je na tisoč mladostnic, starih od 15 do 19 let, rodilo 37, dovoljeno splavilo 24, leta 1992 pa je na tisoč mladostnic rodilo 13 in jih dovoljeno splavilo 12. Po letu 2000 se delež neželjenih nosečnosti med mladostnicami že zmanjšuje. Leta 2002 je tako na tisoč mladostnic rodilo 7 in jih dovoljeno splavilo 9. Leta 2002 sta rodili dve mladostnici, stari 14 let, in 466 mladostnic, starih od 15 do 19 let; dovoljeno sta splavili dve mladostnici, stari manj kot 15 let, in 584 mladostnic, starih od 15 do 19 let.

Naša zakonodaja ščiti šibkejšje mladoletne ljudi, zato je spolni odnos oz. poskus spolnega odnosa z osebo, mlajšo od 15 let, v Sloveniji kaznivo dejanje.

Podatki reprezentativnih raziskav o spolnem vedenju slovenskih srednješolcev v letih 1996 in 2004 kažejo, da postajajo mladi v Sloveniji spolno dejavni vse bolj zgodaj. Leta 1996 je imelo spolne odnose 38 % 17-letnih srednješolk in srednješolcev, leta 2004 pa že 53 % (med spoloma ni razlik). Srednja starost (mediana) ob prvem spolnem odnosu med slovenskimi srednješolci se je od leta 1996, ko je bila 18,5 let, leta 2004 znižala na 17 let. To pomeni, da je imela leta 2004 v starosti 17 let spolni odnos že polovica srednješolcev (polovica pa še ne).

Mnogo mladih išče v spolnosti nadomestilo za občutek, da so sprejeti, ljubljani in potrjeni.

Želijo si biti varni in sprejeti, takšni, kot so, česar v primarnem okolju (družina, šola, družba) pogosto ne čutijo. Zato je naraščanje spolne dejavnosti mladostnikov morda odsev pomanjkanja varnih in zaupnih medsebojnih odnosov v družini in družbi.

Kljub neugodni večji spolni dejavnosti mladostnikov pa se ugodno večja uporaba zanesljive kontracepcije. Leta 1996 je kontracepcijske (KC) tablete uporabljajo 14 % spolno aktivnih slovenskih srednješolk, leta 2004 pa 32 %, kar je verjetno vzrok že omenjenega ugodnega zmanjševanja deleža neželjenih nosečnosti med mladostnicami.

Leta 1996 je večina spolno dejavnih srednješolk in srednješolcev kot zaščito ob spolnih odnosih uporabljala kondom (60 %), redkeje KC tablete (14 %), prekinjeni odnos (4 %) ali druge metode (3 %), skoraj ena petina (19 %) pa ni uporabljala nobene kontracepcijske metode. Leta 2004 je še vedno največ srednješolk in srednješolcev uporabljalo kondom (49 %), nato KC tablete (32 %), 4 % jih je uporabljajo KC tablete in hkrati kondom, 4 % prekinjeni odnos, 4 % drugo kontracepcijo in 7 % nobene. Uporaba kontracepcije med spolno aktivnimi slovenskimi srednješolci leta 1996 in 2004 (povprečna starost 17,2 in 17,4 let).

2. 1. 2 RAZKORAK MED STVARNOSTJO IN IDEALOM

V naši družbi žal obstaja vse preveč predsodkov, ki opredeljujejo, kaj je "normalno" in kaj "nenormalno" v družinskem življenju. "Predpisana" so tudi občutja, ki naj jih vzbudi novorojenček - seveda se ta gibljejo zgolj v razponu pozitivnega in lepega. Življenje z dojenčkom ima v očeh večine pridih nečesa veličastnega, pravljичnega, neskončno osrečujočega.

Pogosto je res tako, nikakor pa ne vedno.

Ni res, da je uro za uro in dan za dnem normalno občutiti le neskončno srečo. To je iluzija. Srečna čustva resda prevladujejo, a ker je življenje realnost in ne pravljica, se družinica ob dojenčku neobhodno sreča tudi s temnejšo platjo starševstva - s preutrujenostjo, z neprespanimi nočmi, s težavami s hranjenjem, z včasih nerazpoloženim dojenčkom, z občutkom popolne privezanosti in omejenosti.

Včasih je problem tudi osamljenost - otroček je sicer zelo hvaležen za našo družbo, vendar nas včasih priveže nase in če nismo iznajdljivi, nas lahko tudi socialno izolira.

Tako, da je pogovor skoraj nujen.

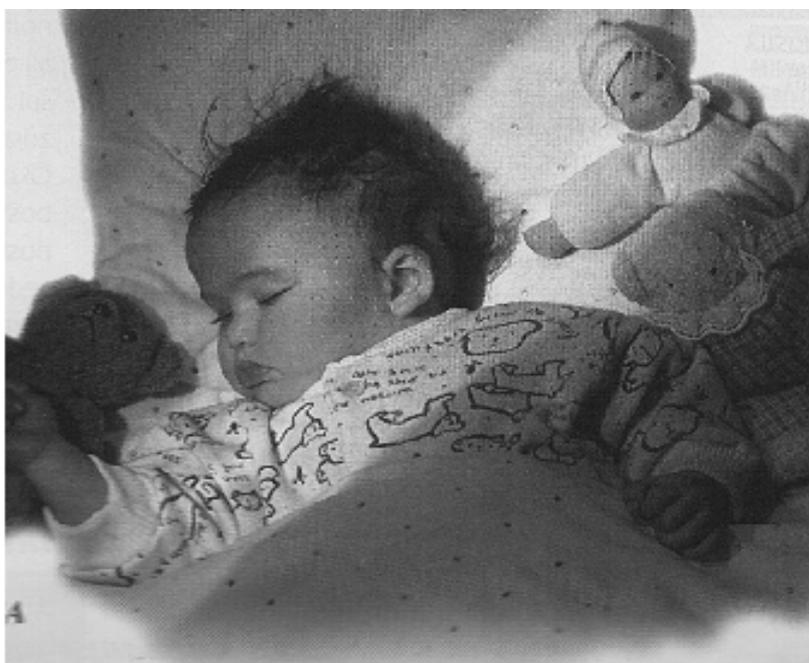
Saj skoraj ni mlade mamice, ki je ne bi zaradi preutrujenosti včasih zgrabil brezup. Vse, ki ste (ali ste bile) v tej koži, najbrž veste, kako hud je ta občutek. Še hujši pa je, če se ne morete o njem pogovarjati. Ali pa vedno, ko o tem želite govoriti na pripombe: "Oh, kaj bi to, ko je pa tako srčkan, gotovo vam je v samo veselje!" Takrat se mlada mamica z občutkom slabe vesti o svojih težavah ne upa več govoriti. Zdi se ji, da samo ona tako čuti in seveda se ji dozdeva, da tako ne bi smela čutiti.

Mlade mamice imajo včasih občutek, da so "razprodane", da morajo biti na voljo dan in noč, da jih nihče ne vpraša o njihovih občutkih in željah. Okolici je jasno, da so v ospredju dojenčkove potrebe, na njene potrebe pa se pogosto pozablja. Včasih nanje pozabi tudi mamica sama, saj se ji zdi, da ima trenutno dojenček popolno prioriteto.

Če se zavedate, kaj vas čaka, so težave manjše. Če ste imeli srečo, ste o tem, da z dojenčkom ni samo lepo, ampak včasih tudi težko, govorili s kakšno prijateljico. Večini žensk je nerodno, da se tako počutijo in jih je strah, da jih bodo imeli za slabe mame.

Eden od tabujev je pogovor o družinski sreči, ki naj bi z dojenčkom prišla kar sama od sebe. Popolna skladnost in uživanje samo od sebe bi bilo krasno, žal pa ni vedno tako.

Idealizirano sliko podpirajo tudi mediji - povsod je dovolj slik nasmejanih mamic z urejenimi, zadovoljnimi in smehljajočimi se dojenčki. Ta slika se težko sklada s trenutki, ko vaš dojenček ne more zaspiti, ko joka brez vidnega razloga, ko vas skrbi, ali ni morda zbolel. Ta idealizirana slika tudi ne sovпада z vašim počutjem, ko ste dojenčku, ki se začenja navajati na gosto hrano, z ljubezniyo sveže skuhali in pripravili žličko pretlačene špinače s korenčkom, pa je v velikem loku vse naenkrat izpljunil. Pa ravno se vam je mudilo, na primer, k zdravniku. Ali - ko se je neko obdobje ponoči stalno zbujal, tako da zjutraj niste vedeli, ali boste sploh obstali na nogah ali ne, otrok pa se vam je veselo smejal in vas v celoti potreboval.

2. 1. 3 PRVI SPOLNI ODNOS

Več kot polovica mladostnikov si, po ugotovitvah raziskave med slovenskimi srednješolci leta 2004, želi, da bi imeli prvi spolni odnos zaradi ljubezni do partnerja. V realnem življenju jim to slabše uspeva, saj ima prvi spolni odnos zaradi ljubezni manj kot polovica mladih, drugi pa se za spolne odnose odločijo zaradi priložnosti, radovednosti ali opitosti oz. omamljenosti. Raziskave med mladostnicami tudi kažejo, da bi večina, če bi lahko kolo časa zavrtele nazaj, imela prve spolne odnose vsaj nekaj let kasneje. Telo mladostnika oz. mladostnice dozoreva hitreje kot duševnost, zato spolni nagon včasih premaga zdrav razum.

Odločitev za spolno življenje je odgovorno dejanje in idealno bi bilo, če bi se mladi zanj odločili zaradi ljubezni ter nanj pripravili z znanjem in veščinami, ki vključuje tudi vedenje o možnostih izbire varnih zaščitnih sredstev pred neželjeno nosečnostjo in tistih, ki varujejo pred spolno prenosljivimi boleznimi.

Prepričani smo, da ste že marsikje prebrali, da smo mladi za spolne odnose pripravljene šele takrat, ko smo pripravljene sprejeti posledice spolnosti (neželjeno nosečnost, spolne bolezni) in ustrezno ravnati, ko se zgodi, na primer neželjeno nosečnost. Še bolj pomembno pa je, da smo sposobni posledice preprečiti. Kar pa seveda ne pomeni, da bi v tem primeru morali imeti spolne odnose.

V raziskavi v Veliki Britaniji je večina devetnajstletnic, ki so imele prve spolne odnose pri sedemnajstih, povedala, da bi, če bi lahko kolo časa zavrtele nazaj, imele prve spolne odnose vsaj dve leti kasneje, pri devetnajstih... Težava je namreč v tem, da telo hitreje dozoreva kot duševnost mladostnika oziroma mladostnice, zato spolni nagon včasih premaga zdravi razum in posledice (telesne in duševne) so tu.

V mnogih državah opažajo, da se mladi vedno kasneje in vedno bolj odgovorno odločajo za prvi spolni odnos, po osemnajstem letu starosti ali še kasneje.

PINTER, Bojana dr. med. 2004. Varna izbira za odgovorno spolnost. Schering AG Berlin, Podružnica za Slovenijo.

2. 1. 3 KONTRACENCIJA - PREPREČEVANJE NEŽELJENE ZANOSITVE

Neželjeno nosečnost preprečimo s številnimi kontracepcijskimi metodami. Nekatere uporabljamo med spolnim odnosom (npr. kondom, naravne metode - varni dnevi, prekinjeni odnos), uporaba drugih pa ni vezana na spolni odnos (npr. kontracepcijske tablete, maternični vložek). Kontracepcija, katere uporaba ni vezana na spolni odnos (npr. kontracepcijske tablete jemljemo vsak dan in ne samo ob spolnih odnosih), je učinkovitejša oziroma zanesljivejša, saj je preprostejša za uporabo in ne moti spolnega odnosa, zato je manj možnosti napak pri uporabi.

- **Kako ocenjujemo učinkovitost kontracepcij**

Posredno jo lahko izražamo v odstotkih verjetnosti zanositve. Verjetnost zanositve izračunamo za obdobje enega leta, in ne za en spolni odnos - torej gre za odstotek žensk, ki zanosijo v enem letu uporabe metode v rednih spolnih odnosih.

- **Kako učinkovite so posamezne kontracepcijske metode**

Ob jemanju kontracepcijskih tablet zanosijo 0,3 % žensk v enem letu (ena od tisočih jemalk), zato lahko rečemo, da so tablete 99,7-odstotno učinkovite. Ob materničnem vložku zanosijo 1 % žensk, zato je metoda 99-odstotno učinkovita. Ob kondomu zanosijo 12 % žensk, zato je kondom 88-odstotno učinkovit, ob diafragmi pa zanosijo 12 % žensk (82-odstotna učinkovitost). Zaradi različnih učinkovitosti kontracepcijskih metod je torej izbira prave, pomembna odločitev.

- **Katero kontracepcijsko sredstvo je najbolj zanesljivo**

Najbolj zanesljivo in za mlade najbolj primerno sredstvo za zaščito pred nosečnostjo so tablete. Najbolj zanesljivo sredstvo za zaščito pred spolnimi boleznimi je kondom.

- **Ali ste vedeli...**

...da si bodo ženske kmalu lahko pomagale z uri podobno zapestno napravico, ki jih bo opozarjala, da se nahajajo v stanju ovulacije in zato lahko lažje zanosijo. Napravica nekega kanadskega podjetja daje vnaprejšnje opozorilo štiri dni pred ovulacijo. Deluje na podlagi merjenja kislosti potu. Ta je odvisna od hormonov, ki določajo plodno stanje

ženske. Pri preizkusih je naprava pri 76 % preizkusnih oseb do 2 dni natančno napovedala začetek ovulacije.

...da je bila prva kontracepcijska tabletko na trgu v ZDA že leta 1960.

(Življenje in tehnika, marec 2002)

Sredstva za preprečevanje nosečnosti

KONDOM

- **Kaj pravzaprav je kondom**

Kondom je cevasto oblikovan kos gume (lateks) ali živalskega tkiva, ki se prilega na penis med erekcijo in preprečuje iztekanje semenske tekočine v nožnico. Večina kondomov je prevlečena z lubrikantom (snovjo, ki olajša drsenje) ali s spermicidom (snovjo, ki kemično uniči semenčice). Kondome je možno kupiti v lekarnah, drogerijah, trafikah, kondomatih...

Pri nakupu je treba biti pozoren na rok trajanja, saj se stari kondomi radi trgajo.

- **Uporaba kondoma:**

Kondom mora biti brezhiben - pred uporabo preverite rok trajanja, ki je odtisnjen na embalaži. Poleg tega je pomembno tudi shranjevanje kondomov. Toplota in direktna sončna svetloba poškodujeta lateks in zanesljivost je precej manjša. Bolje je kupiti kondome v lekarni, kjer skrbijo za primerno skladiščenje proizvodov, kot pa v trafiki, kjer se lahko kondom mesece »sonči« v izložbi. Prav tako morate biti previdni pri odpiranju zavojčka s kondomom. Pri odpiranju z zobmi ga lahko poškodujete. Rokujte z njim nežno, da ga ne bi z nohti ali prstani poškodovali.

Kondom morate pravilno namestiti - ko ste ga vzeli iz zavojčka, s prsti stisnete zrak iz rezervarčka na vrhu kondoma. Kondom nastavite na glavico penisa in ga odvijete vzdolž penisa do korena.

- **Kaj storiti, če kondom počí**

V tem primeru zdravniki svetujejo, da se uporabijo spermicidna sredstva. Če se bojite neželjene nosečnosti, se čim prej oglasite pri ginekologu, kjer dobite dve tabletki, ki tudi po spolnem odnosu preprečujeta zanositev. Prvo tako tabletko je potrebno vzeti 72 ur po spolnem odnosu. Uspešnost preprečevanja zanositve pa je večja (98 %), če prvo tabletko vzamete v prvih 24 urah.

- **Kaj storiti, če kondom ostane v nožnici**

V tem primeru je kondom potrebno nujno odstraniti. V kolikor kondom (podobno je s »pozabljenim« tamponom v nožnici) ostane v nožnici več dni ali celo tednov, lahko povzroči tudi zelo hudo vnetje, ki je kasneje lahko vzrok neplodnosti.

Kondom poskušajte iz nožnice izvleči s prsti. Če vam to ne uspe, pojdite h ginekologu. Tudi v tem primeru obstaja možnost zanositve, tako da svetujemo tabletki za postkoitalno kontracepcijo.

- **Ali lahko isti kondom uporabim večkrat**

Ne! Kondomi so narejeni za enkratno uporabo.

- **Prednosti**

Kondom ne pomeni zdravstvenega tveganja. Stranski učinki so redki. Uporablja se po potrebi in je lahko vedno pri roki. Pripomore k preprečevanju prenašanja spolnih bolezni (tudi aidsa). Omogoča deljeno odgovornost in izboljša težave s prezgodnjim izlitjem.

- **Pomanjkljivosti**

Kondom se uporablja med spolnim občevanjem. Pri uporabi kondoma sta potrebna samonadzor in načrtovanje. Lahko zmanjša telesno občutenje. Za vsako spolno združitve je treba uporabiti nov kondom.

- **Tveganje zanositve**

Od 100 žensk, katerih partner je leto dni uporabljal kondom, je zanosilo 3 do 7 žensk.

- **Vzroki za neučinkovitost**

Občasni spolni odnosi brez kondoma. Semensko tekočino vsebujejo že zgodnji izločki, zato je treba kondom namestiti, še preden pride penis v stik z ženskimi spolovili. Mehanski vzroki - pretrganje, razpok, snetje, netesnost.

KONTRACEPCIJSKA TABELA

- **Kako učinkovite so posamezne kontracepcijske metode**

Ob jemanju kontracepcijskih tablet zanosi 0,3 % žensk v enem letu (ena od trisetih jemalk), zato lahko rečemo, da so tablete 99,7-odstotno učinkovite. Ob materničnem vložku zanosi 1 % žensk, zato je metoda 99-odstotno učinkovita. Ob kondomu zanosi 12 % žensk, zato je kondom 88-odstotno učinkovit, ob diafragmi pa zanosi 12 % žensk (82-odstotna učinkovitost). Zaradi različnih učinkovitosti kontracepcijskih metod je torej izbira prave pomembna odločitev.

- **Kako delujejo kontracepcijske tablete**

Hormonske kontracepcijske tablete vsebujejo podobne hormone, kot jih proizvajajo jajčniki, zato zaustavijo dozorevanje in sproščanje jajčeca (ovulacijo). Kontracepcijske tablete so med najzanesljivejšimi sredstvi za preprečevanje neželjene nosečnosti, saj zanosi ena od trisetih žensk, ki jih uporabljajo eno leto (99,7-odstotna učinkovitost). Pozneje na sposobnost zanositve ne vplivajo negativno, nasprotno, celo ohranjajo plodnost ženske.

Predpiše jih zdravnik (ginekolog, splošni zdravnik, šolski zdravnik ali pediater).

Prednosti njihove uporabe: manj boleče in manj močne ter rednejše mesečne krvavitve, manjša možnost vnetja rodil, izboljšanje aknavosti, manj možnosti za razvoj raka na jajčnikih in maternici. Kontracepcijske tablete odsvetujejo ženskam z zvišanim krvnim tlakom, boleznijo jeter, žolčnika, srca in ožilja, z rakom in sladkorno

boleznijo ter kadilkam po 35. letu starosti. Za zdrava dekleta in ženske pa so celo zdrava.

- **Prednosti**

- ✚ Najzanesljivejša metoda kontracepcije poleg depojske injekcije.
- ✚ Primerna je za najstnice.
- ✚ Uredi menstruacijski cikel, ublaži menstruacijske bolečine in predmenstrualni sindrom.
- ✚ Zmanjša tveganje za vnetje rodil.
- ✚ Omili težave zaradi nečiste kože.
- ✚ Podaljša pričakovano življenjsko dobo, ker ščiti pred rakom jajčnikov in rakom maternične sluznice.
- ✚ Ščiti pred zunajmaternično nosečnostjo.
- ✚ Zavira nastajanje cist v jajčnikih.

- **Pomanjkljivosti**

- Prve mesece jemanja lahko povzročijo neprijetne stranske učinke.
- Pri nekaterih ženskah s stališča medicinske stroke ni priporočljiva.
- Tabletko je treba redno jemati.

- **Tveganje**

Izkušnje kažejo, da kajenje, debelost, zvišan krvni tlak in starost več kot 35 let povečajo zdravstveno tveganje za uporabo tabletk. Poveča se tveganje za bolezni ožilja.

- **Tveganje zanositve**

Manj kot ena nosečnost pri 100 ženskah, ki so jemale tabletko eno leto. Zanesljivost kontracepcijske tabletko je 99,7-odstotna.

- **Vzrok za neučinkovitost**

Vzroki za neučinkovitost so lahko neredno jemanje ali pozabljene tablete, lahko tudi motena absorpcija zaradi sočasnega jemanja nekaterih zdravil ali zaradi bolezni na prebavilih.

- **Kako jemati tablete**

Tabletke začneš jemati prvi dan menstruacije. Jemlješ jih redno v razmiku 24 ur, najbolje vedno ob isti uri, dokler ne izprazniš ploščice, to je 21 dni. Sledi 7 dni premora. Med premorom se pojavi menstruaciji podobna krvavitev, ki nastane, ker se količina hormona v telesu zmanjša. Kontracepcijski učinek ostaja tudi v teh dneh. Osmi dan začneš jemati tablete iz nove ploščice.

- **Vmesne krvavitve**

Lahko se zgodi, da boš sredi cikla povsem nepričakovano začela krvaveti. Vmesna krvavitev je na začetku jemanja tabletk možna, saj se telo nanje šele navaja. Če se krvavitev ponovi, pojdi h ginekologu. Eden od vzrokov za vmesno krvavitev je lahko premajhen odmerek estrogena v tabletki.

- **Kdaj je treba tablete takoj prenehati uporabljati**

Tabletke je treba takoj prenehati jemati:

- če zbolíš za zlatenico,
- če se ti poveča krvni tlak,
- če imaš krče v mečih in ti otekajo noge,
- če imaš hude glavobole, vrtoglavice in motnje vida,
- če si se v kratkem zredila za več kot 5 kg.

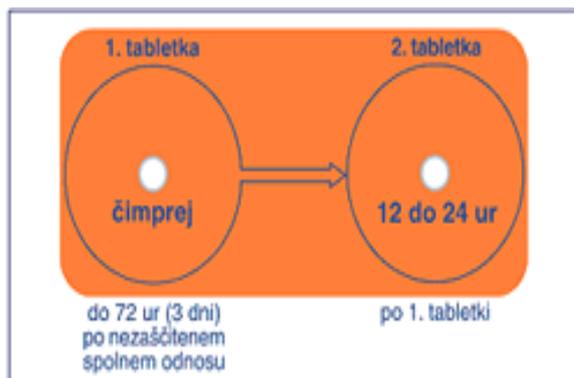
Tabletk ne smeš jemati tudi

- 6 tednov pred operacijo,
- ob vsaki imobilizaciji udov (zlomi, zvini),
- 3 mesece pred zaželjeno zanositvijo, da se menstrualne krvavitve uredijo.

- **Ali bo kasneje možno zanositi**

Zagotovo. Ni se ti treba bati, da bi zaradi tabletk postala neplodna. Pri mnogih ženskah se jajčece sprosti takoj, ko prenehajo jemati tabletk, pri nekaterih pa začno jajčniki normalno delovati po nekaj mesecih.

URGENTNA KONTRACEPCIJA

Omogoča preprečevanje neželjene nosečnosti po nezaščitenem ali slabo zaščitenem spolnem odnosu. Uporablja se le izjemoma, zato se tudi imenuje urgentna (nujna) in vedno ne prepreči zanositve.

- **Način jemanja**

Za urgentno kontracepcijo sta potrebni dve tabletki. Prvo je treba vzeti čimprej, najkasneje 72 ur po spolnem odnosu brez ustrezne zaščite. Drugo je treba vzeti čez 12 ur oziroma največ 24 ur po prvi tabletki (gl. sliko). Če v dveh urah po zaužitju tabletk pride do bruhanja, je priporočljivo vzeti še eno tabletko. Za to ti mora ginekolog predpisati še eno škatlico tabletk. Do naslednje menstruacije je treba uporabljati mehansko zaščito (npr. kondom). Če boš urgentno kontracepcijsko tabletko vzela zato, ker si pozabila redno kontracepcijsko tabletko, ki jo sicer uporabljaš za zaščito, moraš porabiti vse tabletko iz ploščice redne kontracepcije.

- **Način delovanja**

Ovira sprostitvev jajčeca iz jajčnika in vgnezdenje jajčeca v maternici.

- **72 UR**

Prvo tabletko je treba vzeti čimprej, do 72 ur po nezaščitenem spolnem odnosu.

Vzame se jo lahko tudi po 72 urah, vendar je njena učinkovitost manjša oziroma ni več zagotovljena.

- **Prednosti**

Prepreči zanositev po nezaščitenem spolnem odnosu.

- **Pomanjkljivosti**

Redna uporaba ni priporočljiva. Tabletke se dobijo na recept ginekologa. Neželjeni učinki, ki se lahko pojavijo, so slabost, redkeje bruhanje, omotičnost, utrujenost, glavobol, bolečine v spodnjem delu trebušne votline, občutek napetosti v prsih in krvavitve iz nožnice.

- **Tveganje zanositve**

Ena do štiri zanositve pri 100 ženskah.

- **Vzroki za neučinkovitost**

Nepravilno jemanje tabletk ali bruhanje.

DRUGE MOŽNOSTI URGENTNE KONTRACPCIJE

Večji odmerki redne kombinirane oralne kontracepcije z levonorgestrelom ali norgestrelom, vendar je učinkovitost manjša, neželjenih učinkov pa več.

- **Katero kontracepcijsko sredstvo je najbolj zanesljivo**

Najbolj zanesljivo in za mlade najbolj primerno sredstvo za zaščito pred nosečnostjo so tabletki. Najbolj zanesljivo sredstvo za zaščito pred spolnimi boleznimi je kondom.

PINTER, Bojana dr. med. 2004. Varna izbira za odgovorno spolnost. Schering AG Berlin, Podružnica za Slovenijo.

Internet [Http://www.midva.com/si/kontracepcija/](http://www.midva.com/si/kontracepcija/)
Smrklja; Revija za punce in fante, izdaja - DELO REVIJE, d.d. Ljubljana, 2004 Ljubljana

2. 1. 4 SPOLNO PRENOSLJIVE BOLEZNI

Spolno prenosljive bolezni so virusne ali bakterijske okužbe, ki se predvsem, vendar ne izključno, prenašajo med spolnimi partnerji. Poleg "tradicionalnih" spolno prenosljivih bolezni, kot so sifilis, gonoreja, mehki čankar, limfogranulom in ingvinalni granulom (donovanoza), danes uvrščamo mednje tudi več kotdvajset različnih bakterijskih ali virusnih povzročiteljev bolezni in sindromov. Nekatere spolno prenosljive bolezni nimajo dolgoročnih posledic za zdravje posameznika, na primer sramne uši, medtem ko lahko nekatere druge pomembno okvarijo zdravje. Tako predstavlja okužba s humanim papilomavirusom enega najpomembnejših dejavnikov tveganja za nastanek raka na materničnem vratu, okužbe z virusom HIV lahko privedejo do nastanka aidsa ipd.

V zavesti ljudi je pogosto utrjeno prepričanje, da so za okužbo s spolno prenosljivimi boleznimi potrebni določeni odkloni v spolnem življenju. Nedvomno drži, da pogosto menjavanje spolnih partnerjev, specifične spolne zahteve in neustrezna zaščita pri spolnem odnosu povečajo tveganje za pojav spolno prenosljivih bolezni. Vendar je enako pomemben dejavnik tveganja tudi starost, ko začnemo s spolnostjo, saj danes vemo, da so mladostniki najbolj ogrožena skupina za okužbe s spolno prenosljivimi boleznimi.

Najpogostejše spolno prenosljive bolezni

Pogostost sifilisa in gonoreje je v zadnjih dveh desetletjih sorazmerno majhna, medtem ko so primeri mehkega čankarja, limfogranuloma in donovanoze izjemno redki in značilni le za tropske kraje. Razviti svet se danes sooča predvsem s širjenjem virusnih in klamidijskih spolno prenosljivih bolezni.

Najbolj pogosti virusni spolno prenosljivi bolezni sta okužba s humanim papilomavirusom in genitalnim herpesom. Med bakterijskimi spolno prenosljivimi boleznimi pa so najpogostejše klamidijske okužbe sečnice pri moških in materničnega vratu pri ženskah.

Kaj je klamidija

Okužba s klamidijo je ena najbolj razširjenih spolno prenosljivih bolezni, ki jo povzroča bakterija *Chlamydia trachomatis*. Okužba s klamidijo povzroča vnetje rodil in lahko prizadene celotna rodila pri ženski in povzroči trajne okvare rodnega zdravja, celo neplodnost, če je ne zdravimo. Neplodnost je lahko tudi trajna posledica neozdravljene okužbe s klamidijo pri moških. Pri moških v prvi vrsti povzroči okužbo sečnice, ki pa se lahko brez zdravljenja razvije tudi v vnetje prostate in nadmodka in v nekaterih primerih povzroči celo neplodnost.

Okužba s klamidijo je najbolj razširjena med mladimi v starosti od 16 do 24 let, v najbolj ogroženo skupino za okužbo z bakterijo klamidija pa spadajo spolno aktivne mladostnice in mladostniki.

Gonoreja

Je razširjena po vsem svetu. Povzroča jo bakterija *Neisseria gonorrhoeae* (gonokok). Okužba se prenaša s človeka na človeka predvsem s spolnimi odnosi, redkeje, čeprav ne nemogoče, pa je prenos s predmeti. Hitrejše širjenje pogojujejo socialni dejavniki, kot so nevezano spolno življenje, promiskuiteta, narkomanija, prostitucija in podobno.

INKUBACIJA: 2 do 3 dni, redko do 5 dni.

BOLEZENSKI ZNAKI so pri moškem drugačni kot pri ženski.

Pri MOŠKIH se pojavi vnetje sprednjega dela sečnice, ki se kaže kot gost, temno rumen izcedek. Opazen je predvsem zjutraj, najpogosteje vidimo madež na spodnjem perilu. Značilna sta tudi občutek srbenja in pekoča bolečina pri uriniranju. Približno po 14 dneh preide akutno vnetje v kronično in takrat je izcedka zelo malo, težave ponehajo, vendar se lahko pojavijo zapleti (vnetje prostate, obmodka...). V redkih primerih se vnetje razširi na sečni mehur, kar pospešujejo aktivnosti, kot so: telesni napor, šport, masturbacija, spolno občevanje ipd. Zato se jim moramo v času bolezni odpovedati.

Pri ŽENSKI se pojavi vnetje sečnice in kanala materničnega vratu. Izcedka in tudi

težav je malo, le blag srbež in pekoče bolečine pri uriniranju. Po splavu, porodu, pa tudi med menstruacijo se vnetje lahko razširi v maternico (na endometrijo) in od tod na jajcevode, kar lahko spremljajo hude bolečine in splošna prizadetost. Tudi pri ženski lahko vnetje postane kronično in povzroči zožitev ali zaprtje jajcevodov, s posledično sterilnostjo ali zunajmaterničnimi nosečnostmi.

POSEBNE LOKALIZACIJE

Zaradi prakticiranja različnih spolnih tehnik (genitalno-oralni in genitalno-analni kontakt) se lahko gonoreja pojavi tudi v ustih ali v danki.
ZDRAVLJENJE: Gonorejo zdravimo z antibiotiki. Uspeh zdravljenja naj vedno preveri zdravnik.

AIDS

V svetu je že okoli 10 milijonov ljudi okuženih z virusom HIV, ki povzroča AIDS. Virus se prenaša predvsem s spolnimi odnosi, z izmenjavanjem igel pri vbrizgavanju droge, z matere na plod ter z okuženo krvjo. Najpomembnejši način prenosa so spolni odnosi. Ni tako pomembno kdaj, kje in s kom imaš spolni odnos, ampak predvsem kako. Okuži se lahko vsakdo, ki ne prakticira varnejšega seksa.

Nevaren seks

Je vsak odnos, pri katerem pride kri ali sperma ene osebe v telo druge osebe. Pri penetraciji (prodiranju penisa v vagino ali v anus) se virus prenese preko sperme ali preko sluznice spolnih organov. Zato je nujna uporaba kondoma. Pri oralni stimulaciji sperma ali kri (menstruacija!) ne smeta priti v usta.

Torej so nevarni vaginalni ali analni spolni odnosi brez pravilne uporabe kvalitetnega kondoma, pa tudi oralno analni spolni odnosi, uvajanje rok v zadnjik ali nožnico (poškodbe povečajo tveganje), uriniranje na sluznice partnerja ipd.

Varnejši seks

Je seks z neokuženim stalnim in varnim partnerjem ali pa seks s kondomom. Ta se seveda ne sme strgati ali sneti. Kondom mora biti kvaliteten, iz lateksa in pravilno uporabljen. Najboljši so kondomi s spermicidnim premazom. Priporočljivo je uporabljati tudi polzila (lubrikante) na vodni osnovi. Kondom natakneš na vrh penisa, ko nabrekne, in

ga obviješ vdolž penisa do konca. Po izlivu je treba penis takoj izvleči iz vagine ali anusa in tedaj kondom pazljivo sneti. Kondom je le za enkratno uporabo. Pri draženju organov z usti in z jezikom vselej pazimo, da ne pridemo v kontakt s spermo ali krvjo.

Varen seks

Objemanje, božanje, gnetenje, drgnjenje teles, poljubljanje, vzajemna masturbacija, (ter seveda bogate seksualne fantazije) so dokaj varne spolne tehnike, seveda le v primeru, da ne pride kri ali sperma enega v telo drugega partnerja. Alkohol, poživila in mamila zmanjšajo samokontrolo ter ogrožajo varnejši seks.

Spolnost je zelo pomemben del človekovega življenja, vendar zahteva tudi odgovornost. Vsi spolno aktivni ljudje bi morali zaščititi sebe in svoje partnerje pred spolno prenosljivimi boleznimi od katerih je najhujša aids. Z virusom HIV okuženi posameznik zboli šele po več letih, največkrat niti sam ne ve, da je okužen, saj to lahko odkrije le, če se testira. Okuženi (seropozitivni) mora še posebej prakticerati varnejši seks, ne samo zato, da ne okuži drugih, temveč predvsem zato, da se ne okuži ponovno, saj bi to pospešilo nastop bolezni - aidsa.

Če bi rad zvedel(a), ali si okužen(a), se testiraj: anonimno in brezplačno testiranje opravljajo vsak ponedeljek na Infekcijski kliniki v Ljubljani, Japljeva 2. Naročiti se ni treba. Posvetovalnica za aids deluje na Infekcijski kliniki v Ljubljani vsak ponedeljek ob 13.00.

2. 1. 5 NOSEČNOST IN POROD PRI MLADOSTNICAH

Nosečnost pri mladostnicah, če je neželjena, se pri več kot polovici primerov konča z umetno prekinitvijo nosečnosti. Pri mladostnicah, ki se odločijo roditi, pa sta nosečnost in porod zaradi biološke in socialne nezrelosti mladostnice povezana z večjim tveganjem: bolezni med nosečnostjo so pogostejše, porod je pogosteje treba dokončati kirurško, pogostejši so porodni zapleti. Obolevnost in umrljivost novorojenčkov je do štirikrat večja kot pri starejših ženskah.

Starševstvo v mladostniškem obdobju pogosteje slabo vpliva na doseganje željene izobrazbe in na socialno-ekonomske neodvisnost. Mladostniške matere živijo dvakrat pogosteje v revščini kot tiste, ki so rodile kasneje. Otroci mladostniških mater imajo pogosteje motnje v psiho-socialnem in kognitivnem razvoju (v intelektualnih procesih zaznavanja, prepoznavanja, mišljenja, predstavljanja, spominjanja in presojanja). Zato je učinkovito preprečevanje prezgodnje nosečnosti z zdravstvenega in socialnega vidika zelo pomembno. Prav tako je pomembno, da je nosečnost željena in v pravem času ter da se konča z rojstvom telesno, duševno in čustveno zdravega otroka, ne da bi bilo od tem kakorkoli prizadeto telesno, duševno in socialno zdravje matere.

2. 1. 6 OPLODITEV IN OVULACIJA

OPLODITEV

Po *ovulaciji*, ko jajčece po jajcevodu potuje v maternico, lahko na svoji poti sreča semenčico. Trenutek, ko se jajčece in semenčica združita, je oploditev. Tako se začne nosečnost. Čeprav je jajčece sposobno oploditve le 6 do 12 ur po ovulaciji, so semenčice v ženskem telesu žive in sposobne oploditve do 5 dni.

ZGODNJI ZNAKI NOSEČNOSTI

Ker vsa dekleta nimajo enakih znakov, naštejmo nekaj napogostejših:

- **izostajanje menstruacije** (ob ugnezdenju oplojenega jajčeca v maternici lahko pride do rahle krvavitve v času, ko bi ženska morala imeti menstruacijo);
- **čuden, kovinski okus v ustih;**
- **pogosto siljenje na vodo;**
- **spremembe na dojkah** (povečan občutek teže in občutljivost, ščemenje, povečanje dojk, potemnitev bradavic in njihovih kolobarjev);
- **nenadna močna želja po določenih jedeh, pijači, vonjih ali odpor do njih;**
- **občutek utrujenosti;**
- **slabost**, lahko tudi **bruhanje** (ni nujno, da se pojavlja vedno zjutraj);
- **čustvena občutljivost.**

Nekateri znaki se lahko začnejo pojavljati že kmalu po ugnezdenju oplojenega jajčeca. Izostanek menstruacije je lahko prvi znak nosečnosti, če je dekle imelo spolne odnose brez zanesljive zaščite. Če menstruacija zamuja več kot 5 dni, je pomembno, da dekle takoj naredi nosečnostni test. Če ta pokaže, da je dekle noseče, mora takoj oditi h ginekologu. Z odlašanjem in odrivanjem misli o možni nosečnosti ta ne bo minila, zato je treba ukrepati takoj.

Nekatere najstnice ne želijo obdržati otroka iz večih razlog, zato se odločijo za abortus.

ABORTUS OZIROMA UMETNI SPLAV

Splav je strokovni izraz za prekinitev nosečnosti z različnimi tehnikami. V zgodnjem obdobju se lahko uporabi abortivna tabletki, kasneje pa vakuum ali posrkanje (sukcija). Do 10. tedna nosečnosti se lahko o splavu odloči nosečnica sama, kasneje o tem odloča zdravniška komisija.

- **Prednosti**

Zakonita možnost pri neučinkoviti kontracepciji, vendar to ni kontracepcijska metoda.

- **Pomanjkljivosti**

Splav je za nekatere ženske nesprejemljiv. Hkrati je obremenjujoč, saj sta potrebna 2 do 4 obiski v ordinaciji. Ženske so bolj čustveno obremenjene.

- **Tveganje**

Zelo majhno je, če traja nosečnost 6 do 8 tednov (vakuumska tehnika, abortivna tabletki). Če traja nosečnost dlje, se tveganje poveča.

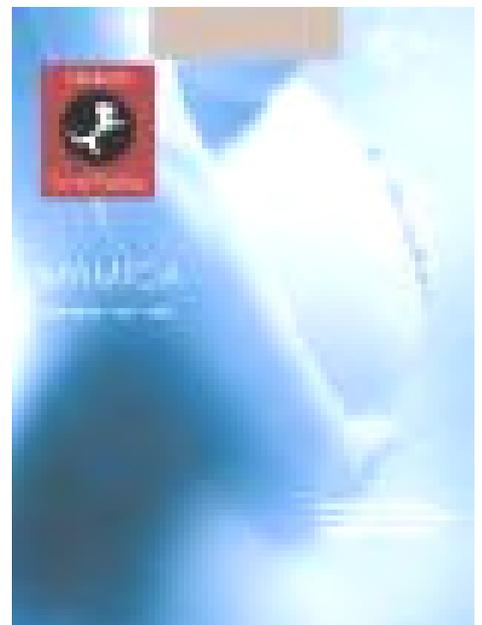
- **Tveganje zanositve**

Postopek prekine nosečnost.

Takojšnje in kasnejše posledice so zelo redke.

- **Vzrok za neučinkovitost**

- nepopoln poseg,
- nepravilnosti maternice,
- zunajmaternična nosečnost.

V zgodnjem obdobju nosečnosti, vse do konca šestega tedna, se lahko opravi umetna prekinitve nosečnosti s **kirurškim posegom brez anestezije**, po šestem tednu pa se mora ob tem uporabiti **kratkotrajna anestezija**. Na Ginekološki kliniki v Ljubljani lahko umetno prekinejo zgodnjo nosečnost tudi brez kirurškega posega, s tako imenovano **"abortivno tabletko"**. Ta postopek sicer zahteva malo več časa (več kontrolnih pregledov), vendar je enako učinkovit.

Če je dekle zdravstveno zavarovano, je umetna prekinitve nosečnosti ne glede na vrsto postopka **brezplačna**. Dekle potrebuje le napotnico za umetno prekinitve nosečnosti od svojega ginekologa.

Za podrobnejše informacije lahko pokličete na Ginekološko kliniko na **tel. št. (01) 522-6071** od ponedeljka do petka od 8. do 12. ure.

Zamujanje menstruacije

Menstruacijski cikel se običajno pojavlja na 28 dni, razmiki pa so lahko tudi krajši ali daljši. Tako se redni menstruacijski cikel pojavlja na 21 do 35 dni. Včasih se cikel uredi šele nekaj let po prvi menstruaciji.

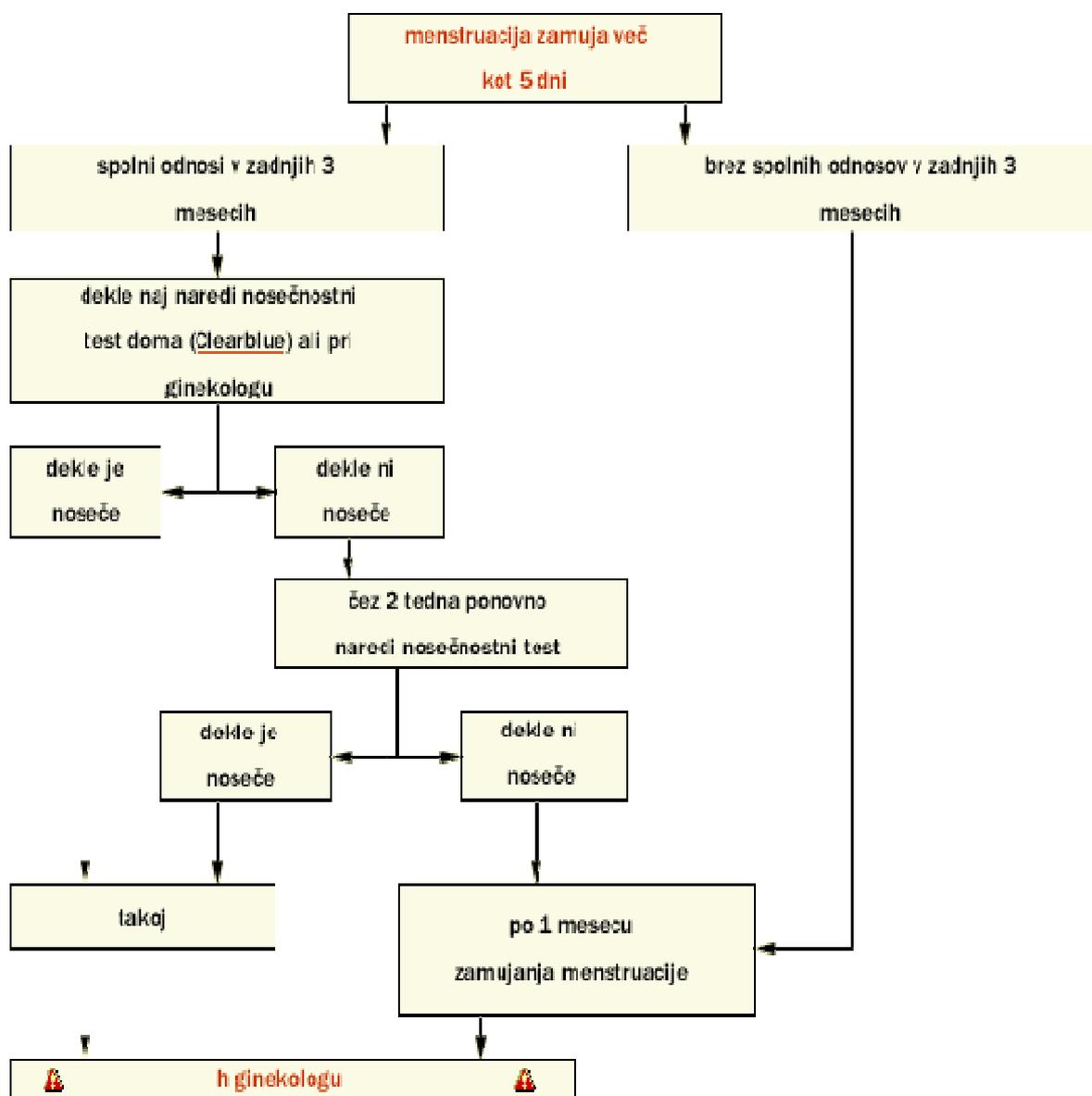
Menstruacija lahko zamuda tudi pri rednem menstruacijskem ciklusu. Najpogostejši razlogi za zamudo so, poleg nosečnosti, motnje v ovulaciji oz. tako imenovane hormonske motnje, ki se včasih pojavijo brez jasnega razloga.

KAJ STORITI, ČE MENSTRUACIJE ZAMUJA (GLEJ TUDI SHEMO)

Če zamuja več kot 5 dni in je dekle imelo spolne odnose v zadnjih 3 mesecih, mora narediti nosečnostni test pri zdravniku ali doma s testom (**Clearblue**), ki ga kupi v lekarni.

Če je dekle **noseče**, mora **takoj** h ginekologu.

V primeru, da dekle **ni noseče**, test ponovi čez dva tedna. Če je test negativen, gre h ginekologu, če ji menstruacija zamuja **1 mesec**. Isto velja za deklice, ki v zadnjih 3 mesecih ni imelo spolnih odnosov. H ginekologu naj gre, če menstruacija zamuja 1 mesec.

2. 1. 7 ŠOLANJE MLADOLETNIH MAMIC

Materinstvo zahteva celega človeka. Imeti in negovati dojenčka je služba zase. Nenazadnje je to namen porodniškega dopusta. Težave v prvih mesecih otrokovega življenja imajo tudi zrele odrasle ženske z urejenim življenjem.

Mladi materi je gotovo še mnogo težje. Ženske oziroma dekleta, ki rodijo pred 19. letom, so običajno še dijakinje in morajo zaključiti šolanje. Določen čas po porodu je zagotovo "izgubljen", saj porod zaradi svojih fizioloških sprememb, ki jih povzroči v telesu, zahteva določen čas za okrevanje in počitek.

Priporočljivo je, da mlada mamica po porodu vsaj šest tednov počiva. Takrat gre tudi na prvi poporodni pregled k svojemu ginekologu. Po tem pa vsekakor svetujemo odhod v šolo in vključitev med vrstnike, da bi bile frustracije čim manjše.

Izgubljeno šolsko leto ne koristi prav nikomur. Žal je šolskemu urniku treba prilagoditi tudi dojenje, predvsem dopoldansko. Seveda pa je zelo pomembno tudi, kdo bo v času, ko je mlada mamica v šoli, pazil na otroka.

Manjkajoče obveznosti pa je treba nadoknaditi.

V tem pogledu je idealno, če najstniška mamica svojega otroka rodi takoj po zaključku šole, saj ima tako na razpolago dva meseca za okrevanje in počitek, hkrati pa ima čas, v katerem se lahko navadi na novo življenje, obveznosti in na spremenjen ritem, ki ga v njeno življenje vnese otrok.

Septembra, z novim šolskim letom, pa je bistvenega pomena razumevajoča družina, ki mladi mamici nudi zavezništvo in predvsem veliko konkretne podpore.

2. 1. 8 PRAVICE NAJSTNIŠKIH MAMIC

Na mnogih srednjih šolah imajo dijaki, ki se ukvarjajo z vrhunskim športom, na primer, možnost, da pridobijo poseben status, na podlagi katerega imajo pravico do večjega izostajanja od pouka, možnost opravljanja izpitov za posamezne predmete in podobno.

Ali je ureditev in pridobitev podobnega statusa oziroma ugodnosti možna tudi za tiste dijakinje, ki jih je materinstvo dohitelo v času srednjega šolanja? Kot pravi mag. Irena Bahovec, svetovalka vlade na Ministrstvu za šolstvo, lahko dijakinje - nosečnice ali mlade mamice v skladu z 9. členom pravilnika o šolskem redu sklenejo s šolo tako imenovano pedagoško pogodbo, v kateri podrobneje opredelijo njihove obveznosti, pravice in dolžnosti.

S pogodbo se lahko določijo tudi roki za ocenjevanje, načini ocenjevanja in druge posebnosti v zvezi s tem. Z omenjeno pogodbo šola določi tudi obvezno prisotnost pri pouku oziroma razloge za opravičeno odsotnost, kar z drugimi besedami pomeni, da dijakinja zaradi pogostejšega izostajanja od pouka ni izključena iz šole. Seveda pa dijakinja zaradi pogostega izostajanja od pouka ter pomanjkanja časa za učenje zlahka izgubi letnik.

Ali v tem primeru izgubi tudi svoj prostor na šoli in nima pravice do ponovnega vpisa v naslednjem šolskem letu? Po zakonu ne. Mag. Irena Bahovec pravi, da v skladu z 20. in 21. členom zakona o gimnazijah, podobno določbo pa ima tudi zakon o poklicnem in strokovnem izobraževanju, dijakinja zaradi materinstva lahko podaljša status za največ dve leti, kar pomeni, da jo bo mesto na izbrani srednji šoli zanesljivo čakalo še dve leti. Seveda se kasneje pridruži naslednji generaciji dijakov, gotovo pa je najpomembneje, da se še naprej lahko normalno šola.

2. 1. 9 FINANČNA POMOČ MAMICAM OB ROJSTVU OTROKA S STRANI DRŽAVE

Najstniško materinstvo je zelo specifično tudi po finančni plati. Jasno je, da mladoletna mamica, ki se še šola, razen morebitne štipendije, nima zadostnih finančnih sredstev, s katerimi bi lahko vzdrževala otroka in sebe.

Tako otroka največkrat vzdržuje družina mlade mamice. Kot pravijo na Centru za socialno delo (CSD), so po Zakonu o starševskem varstvu in družinskih prejemkih upravičene do enkratne pomoči ob rojstvu otroka vse matere, ki so državljanke Republike Slovenije, torej tudi najstniške mamice.

Enkratna pomoč, ki je bila do konca preteklega leta v obliki paketa in/-ali finančne pomoči (paket z oblačili ter 25.000 SIT ali 50.000 SIT brez paketa), je za otroka dodeljena tudi v primeru, če mamica nima slovenskega državljanstva, a ga ima otrokov oče. Na CSD pravijo, da je pomoč ob rojstvu otroka namenjena nakupu najnujnejše opreme za novorojenca.

Če socialni delavci glede na poznavanje družinskih razmer ugotovijo, da bodoča mamica denarja ne bi namenila za nakup opreme za dojenčka, lahko CSD odloči, da denarnega prejemka, če se mamica zanj odloči, ne bo nakazal, ampak ji nameni paket. Najstniška mamica je upravičena tudi do izredne denarne pomoči, če se znajde v položaju, ko je materialno ogrožena iz razlogov, na katere sama ni mogla vplivati. Tovrstno pomoč najstniška mamica prejema toliko časa, dokler obstajajo razlogi zanjo, pravijo na CSD.

In če bodoči mamici njena osnovna družina obrne hrbet in noče imeti več nobenega opravka z njo? Gre lahko v materinski dom? In če da, za koliko časa? Na CSD odgovarjajo, da je nastanitev v materinskem domu seveda možna in socialni delavci se za takšno rešitev tudi potrudijo.

Mlada mamica je v njem lahko eno leto, po preteku tega časa pa bivanje v njem lahko podaljša. V tem času CSD skuša rešiti stanovanjski problem mlade matere preko pristojne občine. Zelo pomembno pa se jim zdi tudi, da se odnosi med najstniško materjo in njeno osnovno družino ter otrokovim očetom uredijo, zato skušajo vplivati tudi na to.

Naštete možnosti so dane v splošnem okvirju, vendar na CSD poudarjajo, da je vsak

primer najstniškega materinstva specifičen, zato se tudi oblike konkretne pomoči lahko razlikujejo od primera do primera, odvisno od tega, kaj mlada mamica dejansko najbolj potrebuje.

Povzeto po: Internet [Http://med.over.net/mojmalcek/revija-02-03/najstniske_mamice.htm](http://med.over.net/mojmalcek/revija-02-03/najstniske_mamice.htm)

2. 1. 10 KONEC BREZSKRBNNE MLADOSTI

Čeprav se izjemno zgodnje materinstvo lahko pripeti vsaki najstnici ne glede na njeno socialno in ekonomsko poreklo in se ga še vedno drži stigma, pa otrok v dijaških letih nikakor ne pomeni, da je za mlado mamico zaradi tega konec sveta. Nasprotno.

Morda res kot zarez z nožem konča brezskrbno mladost in vanjo vnese novo odgovornost, ki ji, resnici na ljubo, vse deklice tudi niso kos, pa se mnoge mlade mamice sčasoma na novo situacijo navadijo in živijo povsem normalno in urejeno življenje, končajo šolanje, se poročijo in čez nekaj let rodijo še enega, morda več otrok. Pomemben je zlasti odnos družine.

Dijakinje - nosečnice ali mlade mamice lahko v skladu z 9. členom pravilnika o šolskem redu sklenejo s šolo tako imenovano pedagoško pogodbo, v kateri podrobneje opredelijo njihove obveznosti, pravice in dolžnosti. S pogodbo se lahko določijo tudi roki za ocenjevanje, načini ocenjevanja in druge posebnosti v zvezi s tem. Z omenjeno pogodbo šola določi tudi obvezno prisotnost pri pouku oziroma razloge za opravičeno odsotnost, kar z drugimi besedami pomeni, da dijakinja zaradi pogostejšega izostajanja od pouka ni izključena iz šole.

Po podatkih Urada za statistiko je v letu 2000 pri nas rodilo 512 deklet, starih 19 let ali manj, od tega 91 mladoletnih, v letu 1990 pa 1747 (699 mladoletnih).

2. 1. 11 MATERINSKI DOMOVI IN SVETOVALNICE

So kraji, kjer mlade mamice lahko najdejo pomoč ter zatočišče.

Ženska svetovalnica je prostovoljna ženska organizacija, ki deluje na področju psihosocialne pomoči in samopomoči žensk, ki so žrtve nasilja ali želijo nekoga samo za pogovor. Obstajajo od leta 1993 (od oktobra 1994 tudi formalno kot samostojno društvo). Ženskam v stiski nudijo brezplačno svetovanje, zagovorništvo, informacije o pristojnostih javnih služb in pomoč pri organizaciji skupin za samopomoč. Poleg tega delujejo tudi javno (kolikor le moremo): opozarjajo na družbene okoliščine, ki pogosto pogojujejo stiske žensk, se borijo proti različnim oblikam diskriminacije žensk, se zavzemajo za pravice žensk.

V Ženski svetovalnici skušajo slediti vsemu temu tako, da jim, kot pravijo:

- nudijo prostor, kamor se ženske v stiski lahko obrnejo po pomoč oz. informacije;
- dajejo jim podporo pri njihovih lastnih odločitvah;
- skupaj s svetovalko ženska išče možnosti za spreminjanje svoje življenjske situacije;
- organizirajo delovanje skupin za ženske z motnjami hranjenja;
- njihovo svetovanje temelji na specifičnih ženskih izkušnjah;
- ženskam skušajo dati prostor, kjer se počutijo varno in lahko brez zadržkov govorijo o svojih težavah.

Konkretno pa ženskam nudijo naslednje vrste pomoči:

- svetovanje,
- nudenje podpore pri organizaciji novih projektov in skupin za samopomoč,
- uporabnice se nam lahko pridružijo kot prostovoljke,
- kreiranje ženskega prostora,
- podpora projektom, katerih nosilke so uporabnice.

Osnovna načela njihovega dela:

- ANONIMNOST,
- PRILAGAJANJE DELA IN ČASA (V OKVIRU ZMOŽNOSTI) POTREBAM ŽENSK,
- SPOŠTUJEMO, CENIMO IN SPREJEMAMO VSAKO POSAMEZNICO,
- POPOLNA ZAUPNOST PODATKOV,
- UPOŠTEVAMO ŽENSKO PERSPEKTIVO IN SPECIFIČNE ŽENSKÉ IZKUŠNJE V VSAKDANJEM ŽIVLJENJU, KI VPLIVAJO NA NAŠE ŽIVLJENJE,
- NAŠE USLUGE SO BREZPLAČNE.

Psihosocialno svetovanje ženskam je osnovna dejavnost Ženske svetovalnice, ki poteka skozi vse leto. Svetovanje lahko poteka po telefonu, pisno ali osebno, in sicer kot:

- enkratni pogovor;
- svetovanje na krajše obdobje (ženska prihaja predvidoma tedensko v krajšem obdobju, v katerem s svetovalko predelujeta konkretnejše in manj kompleksne probleme);
- kontinuirano svetovanje na daljše obdobje (ženska prihaja kontinuirano skozi daljše časovno obdobje, v tem času osvetli več problematičnih področij v svojem življenju, s svetovalko poskušata najti načine za izboljšanje njenega položaja ter razumevanja situacije);
- nekontinuirano svetovanje na daljše obdobje (ženska se s svetovalko občasno srečuje skozi daljše časovno obdobje, ko začuti potrebo, da bi se o čem želela pogovoriti).

Informacijska mreža

Ena od ponudb svetovalnice je tudi nudenje informacij in nasvetov o organizacijah, kjer lahko ženske poiščejo ustrežnejšo pomoč. V ta namen zbiramo podatke s področij zaposlovanja, sociale, prava, izobraževanja, samopomoči in skušamo vzpostaviti "informacijsko mrežo" za potrebe svetovalnice in njenih uporabnic;

Zagovorništvo-ženska svetovalnica izvaja naslednje oblike zagovorništva:

- *Psihološko zagovorništvo*, kot del procesa svetovanja (postaviti se na stran ženske, podpreti njene odločitve).
- *Zagovorništvo v smislu pomoči pri urejanju konkretnih zadev* (spremljanje in zagovorništvo žensk na centrih za socialno delo, sodiščih, policiji ter v drugih uradnih ustanovah, kjer se lahko počutimo izgubljene, ter pomoč pri sestavljanju uradnih dopisov, prošenj, pritožb, pri izpolnjevanju obrazcev).
- *Osveščanje in informiranje žensk o njihovih pravicah*. Oktobra 1998 je v sodelovanju Ženske svetovalnice in PIC-a izšla *brošura, z naslovom »Poti iz nasilja«* z osnovnimi informacijami o tem, na katere institucije se lahko ženske obrnejo, da bi si pomagale iz nasilne situacije, kateri pravni predpisi veljajo na tem področju.

NASLOVI, KJER MLADE MAMICE LAHKO NAJDEJO ZATOČIŠČE IN POMOČ

Materinski domovi, zatočišča

Materinski dom Ljubljana

Tel: 01 283 37 45

Materinski dom Škofljica pri Ljubljani

Tel: 01 366 77 21

Materinski dom Postojna

Materinski dom Solkan

Tel.: 05 330 02 34

Tel.: 05 364 79 64

Tel.: 05 720 39 84

Varna hiša Maribor

Tel.: 02 480 11 86

Tel.: 02 480 11 87

Zavetišče Krško

Tel.: 07 492 23 25

Tel.: 07 492 25 53

Zatočišče za ženske in otroke - žrtve nasilja

V Ljubljani

Tel: 080 11 - 55

Zatočišče Celje

Tel: 03/492 63 57

Krizni center Ženske svetovalnice Ljubljana

Tel.: 040/260 656

Tel.: 031/233 211

Varna hiša za Gorenjsko Tržič

Tel.: 051/200 083

Varna Hiša Ljutomer

Tel.: 02 584 83 90

Tel.: 02 584 83 92

Varna hiša Velenje

Tel.: 03 897 66 90

Zatočišče Slovenj Gradec

Tel.: 031 807 763

Organizacije se glede na pogoje za sprejem ter oblike podpore in pomoči združujejo v štiri skupine:

- Varne hiše so namenjene ženskam in njihovim otrokom, žrtvam vseh vrst nasilja, ki potrebujejo takojšen umik v varno okolje. Bivanje v varnih hišah traja od treh mesecev do največ enega leta (153 ležišč).
- Krizni center ima enaka načela dela kot varne hiše, le da je bivanje mogoče do dva dni (5 ležišč).
- Materinski domovi so namenjeni nosečnicam, porodnicam z dojenčki, materam z mlajšimi otroki, pri katerih prevladuje socialna in ekonomska ogroženost. Čas bivanja je od enega leta, z možnostjo podaljšanja do največ dveh let (129 ležišč).
- Sodelujoče organizacije delujejo na področju preprečevanja družinskega nasilja, svetovanja in stanovanjske tematike. Nekatere sodelujejo občasno.

MATERINSKI DOMOVI

- *Center za socialno delo Ljubljana Šiška, Materinski dom*
Celovška 195, Ljubljana
e-mail:materinski-dom@siol.net
- **Zavod Pelikan Karitas**, Materinski dom Škofljica in Materinski dom Višnja
Gora Gumnišče 5, 1291 Škofljica
tel:01 3667721
e-mail: materinski.dom@karitas.si

- **Zavod Karitas Samarijan**, Materinski dom Solkan in Materinski dom Cesta
Skalniška 1, 5250 Solkan
tel: 05 3300244
e-mail: karitas.samarijan@siol.net
- **Talitakum** zavod za pomoč materam in ostarelim Postojna, Ljubljanska 28,
6230 Postojna
tel:05 7203984
e-mail: talita.kum@studioproteus.si
- **JZ SOCIO**, Materinski dom Celje, Stanetova 4, 3000 Celje
tel: 034924044
e-mail: materinski.dom@siol.com
- **Center za socialno delo Maribor**, Materinski dom Maribor, Na Jelovcu 22
2354 Bresternica
tel: 02 6232552
tel: 02 6232526
e-mail: Materinski.dom@triera.net

VARNE HIŠE, KRIZNI CENTER

- **Društvo SOS telefon**, Zatočišče za ženske in otroke žrtve nasilja p.p. 2726
1001 Ljubljana
tel: 0801155
tel: 01 5443513
e-mail: drustvo-sos@drustvo-sos.si
- **Društvo Ženska svetovalnica Ljubljana**
Krizni center, 1001 Ljubljana
dežurni telefon: 031 233 211, 040 260 656
e-mail:zenska.svetovalnica@guest.arnes.si
- **Društvo življenje brez nasilja, Varna hiša**,
p.p. 345, 8000 Novo Mesto
tel:07 3326895
e-mail:varnahisa_nm@email.si
e-mail:varnahisa.nm@volja.net

- **Društvo Regionalne varne hiše Celje**
p.p. 347, 3000 Celje
Enota Velenje, p.p.208, 3320 Velenje
Enota Slovenj Gradec, p.p.180, 2380 Slovenj Gradec
tel: 03 4926356, e-mail:varna.hisace@siol.net
tel:03 8976690, e-mail: varna.hisave@siol.net
tel:03 4924170, e-mail: varna.hisag@siol.net
- **Center za socialno delo Maribor**, Varna hiša Maribor
Dvorakova ulica 5, 2000 Maribor
tel:02 4801187
e-mail: brigita.persak@siol.net
- **Varna Hiša**, Društvo varnega zavetja p.p.18, 9240 Ljutomer
tel.:02 584 83 90
e-mail: vh.ljutomer@siol.net

ORGANIZACIJE, KI SE UKVARJAJO S POMOČJO ŽENSKAM

Partner v projektu: SOS TELEFON - ZA ŽENSKE IN OTROKE - ŽRTVE NASILJA

p.p. 2726, 1001 Ljubljana, , (tel: 01 544 35 13)

tel: 080 11 55, Internet [Http://www.drustvo-sos.si](http://www.drustvo-sos.si)

1. TOM - Nacionalno združenje telefonov za otroke in mladostnike, Miklošičeva 16/II, 1000 Ljubljana (tel.: 080 1234)

2. ZA-TE - Zaupni telefon, Miklošičeva 16, 1000 Ljubljana (tel.: 01 234 97 83)

3. ŽENSKA SVETOVALNICA, Miklošičeva 14, 1000 Ljubljana (tel.: 01/434-72-61)

Zatočišča, varne hiše

1. VARNA HIŠA MARIBOR - Center za socialno delo Maribor, Dvorakova 5 2000 Maribor (tel.: 02 480 11 86)

2. VARNA HIŠA NOVO MESTO - Društvo Življenje brez nasilja, Novi trg 6 8000 Novo mesto (tel.: 07/332-68-95)

3. VARNA HIŠA CELJE - Društvo Regionalne varne hiše Celje, p.p. 347 3000 Celje (tel.: 03 492 63 57)

4. ZATOČIŠČE LJUBLJANA, Društvo SOS telefon, p.p. 2726

1001 Ljubljana (tel.: 080/11-55)

5. ZAVETIŠČE PEPCIN DOM KRŠKO, Center za socialno delo Krško

Cesta krških žrtev 11

8270 Krško (tel.: 07 492-23-25)

Materinski domovi:

1. MATERINSKI DOM LJUBLJANA, Karunova 16b, 1000 Ljubljana (tel.: 01 283 37 45, 01 283 37 35)

2. MATERINSKI DOM TALITA KUM (Zavod za pomoč materam in ostarelim),

Ljubljanska 28, 6230 Postojna (tel.: 05 726 58 43)

3. MATERINSKI DOM STRAŽA PRI NOVEM MESTU, Center za socialno delo Novo mesto, Stara cesta 15, 8351 Straža pri Novem mestu (tel.: 07 308 30 40)

4. MATERINSKI DOM ZAVOD PELIKAN - KARITAS, Škofljica pri Ljubljani, Gumišče 5, 1291 Škofljica (tel.: 01 366 77 21)

5. MATERINSKI DOM, ZAVOD PELIKAN - KARITAS, Višnja gora, Cesta na Polževo 4 1294 Višnja gora (tel.: 01 366 77 21)

6. MATERINSKI DOM DRUŽINE KRISTUSA ODREŠENIKA, Bezenškova 1

1000 Ljubljana (tel.: 01 507 96 76)

7. MATERINSKI DOM DRUŽINE KRISTUSA ODREŠENIKA, Brajnikova 38-40, 1000 Ljubljana (tel.: 01 540 18 88)

8. MATERINSKI DOM ZAVOD KARITAS SAMARIJAN, Skalniška 1

5250 Solkan, (tel.: 05 726 58 43)

9. MATERINSKI DOM ZAVOD KARITAS SAMARIJAN, Cesta n.h. (nova hiša - še brez hišne številke), 5170 Ajdovščina, (tel.: 05 364 79 64)

Povzeto po: Internet [Http://www.celje.si/socio/md.htm](http://www.celje.si/socio/md.htm)

Internet [Http://www.drustvo-dnk.si/povezave.html](http://www.drustvo-dnk.si/povezave.html)

Internet [Http://med.over.net/telefonske_stevilke/varna_hisa.php](http://med.over.net/telefonske_stevilke/varna_hisa.php)

2. 1. 11 ZGODOVINA IN STALIŠČE CERKVE

Srečujemo ljudi, ki se pogosto norčujejo ali razburjajo, ker Cerkev ne odobrava splava, kontracepcije ali "oploditve v epruveti".

Življenje je sveto in vsa človeška bitja - predvsem najbolj slabotna - imajo pravico do življenja. Cerkev zato ne more sprejeti splava. Zavrača dejanje, ki je slabo, toda ne ljudi. Ko Cerkev zagovarja otrokovo rojstvo, se postavlja na stran pravice do življenja. Zakoni, ki liberalizirajo splav, kršijo temeljno načelo vsake demokracije in predstavljajo zlorabo oblasti, kajti izglasovali so jih ljudje, ki jih ta problem ne prizadeva. Ti zakoni so zelo nevarni, ker ustvarjajo pravni prostor za zločinska dejanja - odstranitev nedolžnega, ki se ne more braniti - in popačijo čut za dobro in slabo v družbi: vse, kar je zakonsko dovoljeno, je za večino ljudi dobro.

Sicer je res, da so ženske zaradi neželjene nosečnosti lahko v hudi stiski - na primer zaradi posilstva - toda splav lahko še poslabša nesrečno stanje. Obstajajo drugačne rešitve. V boju proti splavu želi Cerkev žensko zaščititi, saj je v tem vprašanju najprej prizadeto njeno dostojanstvo.

Da bi zaščitila človekovo dostojanstvo, Cerkev prav tako nasprotuje umetni oploditvi.

Cerkev se vedno zavzema za spoštovanje in pravice človeškega bitja od trenutka spočetja. Gre namreč za novo bitje. "V trenutku, ko je jajčece oplojeno, se začne novo življenje, ki ni ne življenje očeta in ne življenje matere, marveč življenje novega bitja, ki se samostojno razvija. Nikdar ne bi postalo človeško življenje, če ne bi bilo to že od tistega trenutka dalje." (Kongregacija za verski nauk)

Cerkveno učiteljstvo nenehno poudarja, da si nihče in v nobenih okoliščinah ne sme prilastiti pravice, da bi neposredno uničil nedolžno človeško bitje, zato tudi stalno potrjuje moralno obsodbo slehernega namernega splava. Ta nauk se ni spremenil in je nespremenljiv.

SPLAV V EVROPI

Leta 2000 se je po uradnih podatkih na Poljskem le 134 žensk (!) odločilo za umetno prekinitev nosečnosti. Sliši se lepo. Resničnost pa je seveda drugačna, veliko bolj tragična. Na Poljskem se namreč vsako leto odloči za ilegalen splav med 80.000 in 200.000 nosečnic. Gre za nacionalno katastrofo. Na eni strani brezbržna država, na drugi strani pa triumfalna Cerkev, ki nesrečnim ženskam ne daje odpuščanja in jih peha v nesrečo in obup. Na Madžarskem in v Bolgariji je na tisoč žensk 40 splavov na leto, v Romuniji pa 52 splavov na tisoč Romunk.

3. EMPIRIČINI DEL

3. O NAMEN EMPIRIČNEGA RAZISKOVANJA

Osnovni namen empiričnega raziskovanja je ugotoviti, kakšen odnos do najstniških mamic je v celjski regiji.

Hoteli smo izvedeti, kakšen delež med anketiranimi dijaki v celjski regiji je tistih, ki že vedo za izraz abortus in ali abortus oziroma splav odobravajo.

Prav tako smo želeli ugotoviti, kakšen odnos imajo do najstniških mamic.

3. 1 RAZISKOVALNA VPRAŠANJA

Pri ugotavljanju dejanske podobe v odnosu celjskih srednješolcev do najstniških mamic smo si zastavili naslednja vprašanja:

- ✚ Kolikšen je delež dijakov v celjski regiji, ki so še nedolžni?
- ✚ Koliko so bili anketirani dijaki stari, ko so izgubili nedolžnost?
- ✚ Kakšne vrste zaščit uporabljajo celjski najstniki pri spolnih odnosih?
- ✚ Kako dijaki celjske regije odobravajo abortus oz. splav?
- ✚ Kakšno je mišljenje dijakov v celjski regiji o dekletih, ki so se odločile za splav?
- ✚ Koliko dijakov meni, da je splav tvegan?
- ✚ Kako dobro so dijaki obveščeni o organizacij, ki nudijo pomoč mladoletnim mamicam?
- ✚ Kolikšen je delež dijakov, ki spoznajo najstniške mamice v šolah?

3. 2 POPULACIJA, VZOREC

Anketne vprašalnike za dijake srednjih šol smo razdelili dijakom tretjih in četrtyh letnikov na treh srednjih šolah v celjski regiji.

Anketne vprašalnike je izpolnilo 244 dijakov, in sicer 66 dijakov iz Srednje ekonomske šole, 97 dijakov iz Poslovno-komercialne šole ter 81 dijakov iz Srednje šole za gostinstvo in turizem.

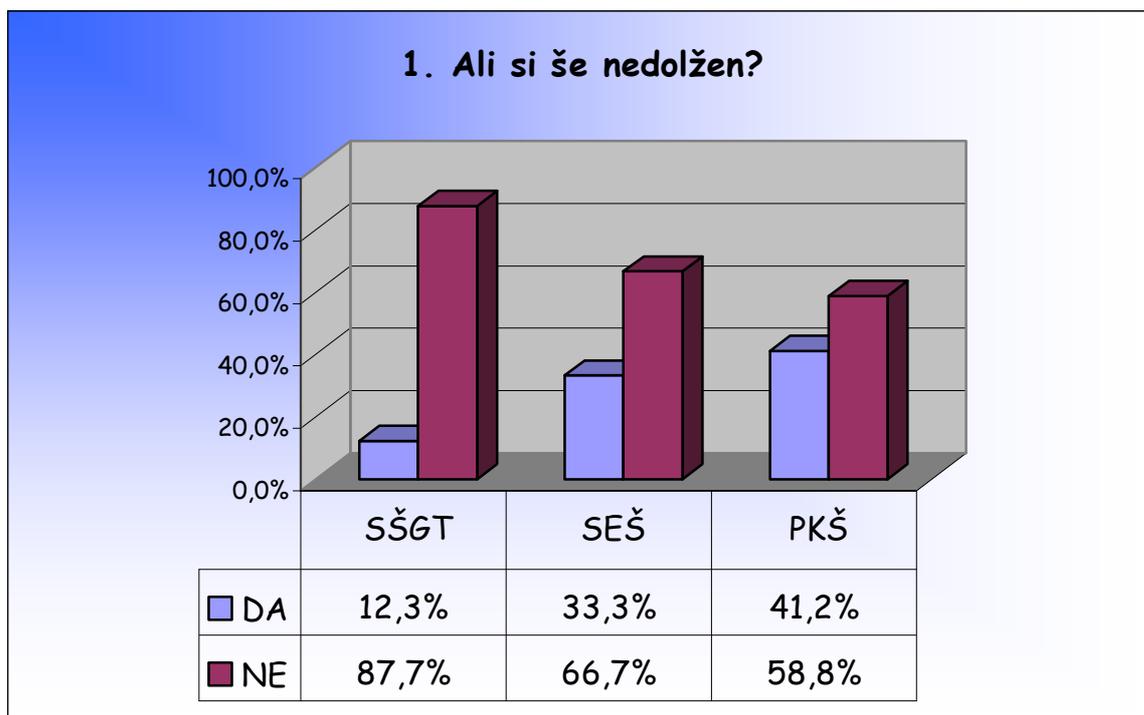
Anketirani dijaki, zajeti v našo raziskavo, so dijaki tretjih in četrtyh letnikov.

Na Srednji ekonomski šoli je bilo v anketo vključenih 41 deklet in 25 fantov. Anketiranci so bili stari od 17 do 19 let; povprečna starost dijakov je bila 18 let.

Na Poslovno-komercialni šoli Celje smo v raziskavo zajeli 97 dijakov tretjih in četrtyh letnikov; 72 deklet ter 25 fantov. Anketiranci so bili stari od 17 do 19 let; povprečna starost dijakov je bila 18 let.

Na Srednji šoli za gostinstvo in turizem je anketne vprašalnike izpolnilo 81 dijakov tretjih in četrtyh letnikov; 43 deklet in 38 fantov. Anketiranci so bili stari od 17 do 19 let; povprečna starost dijakov je bila 18 let.

3.3 REZULTATI OBDELAVE PODATKOV

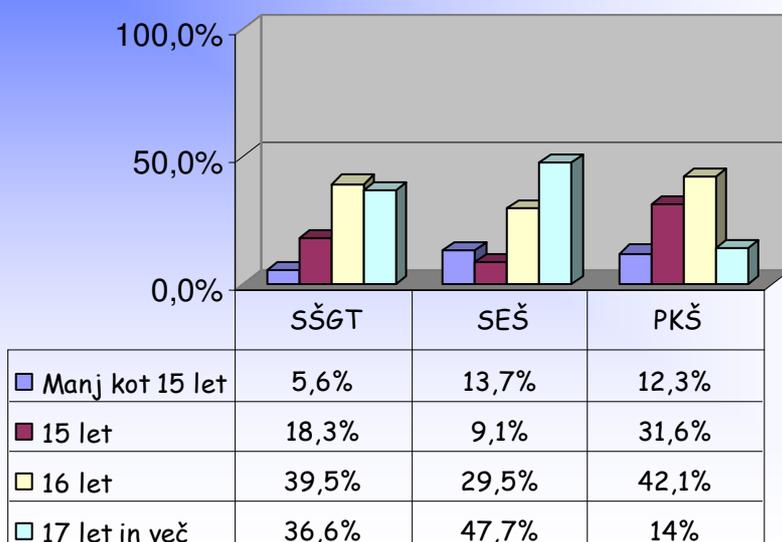

Analiza odgovorov na prvo vprašanje kaže, da je na Srednji šoli za gostinstvo in turizem le majhen odstotek anketiranih dijakov še nedolžnih (12,3 %), sledi ji Srednja ekonomska šola (33,3 %) in Poslovno-komercialna šola Celje, kjer je odstotek dijakov, ki so še vedno nedolžni (41,2 %).

Medtem, ko je odstotek dijakov, ki niso več nedolžni na Srednji šoli za gostinstvo in turizem največji kar 87,7 %, tej sledi Srednja ekonomska šola z 66,7 % ter Poslovno-komercialna šola z 58,8 %.

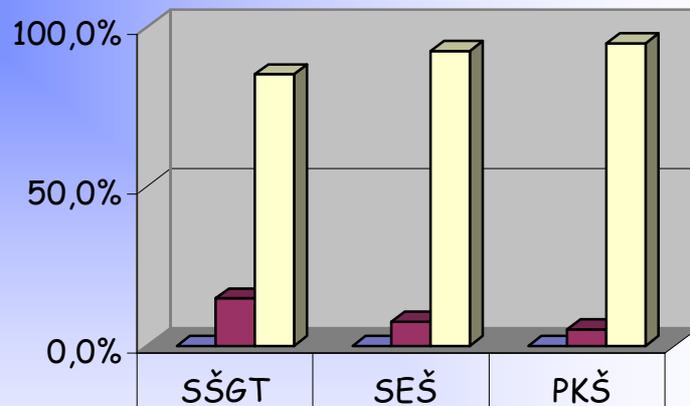
Predvidevali smo, da je odstotek najstnikov, ki so še nedolžni vsaj 50 %, vendar statistika trdi prav nasprotno zato je naša predpostavka ovržena.

2. Če si na zgornje vprašanje odgovoril z NE, koliko si bil star ko si izgubil nedolžnost?

Iz grafa je razvidno, da je le 5,6 % anketiranih dijakov iz Srednje šole za gostinstvo in turizem izgubilo nedolžnost pri starosti manj kot 15 let, 13,7 % dijakov Srednje ekonomske šole, ter 12,3 % dijakov Poslovno-komercialne šole Celje. Pri starosti 15 let je izgubilo nedolžnost 18,3 % dijakov Srednje šole za gostinstvo in turizem, 9,1 % dijakov Srednje ekonomske šole in 31,6 % dijakov Poslovno-komercialne šole Celje. Pri starosti 16 let 39,5 % dijakov v Srednje šole za gostinstvo in turizem, 29,5 % dijakov v Srednje ekonomske šole in 42,1 % dijakov v Poslovno-komercialne šole Celje. 36,6 % dijakov Srednje šole za gostinstvo in turizem je izgubilo nedolžnost pri 17 letih ali več, 47,7 % dijakov Srednje ekonomske šole in 14 % dijakov Poslovno-komercialne šole Celje.

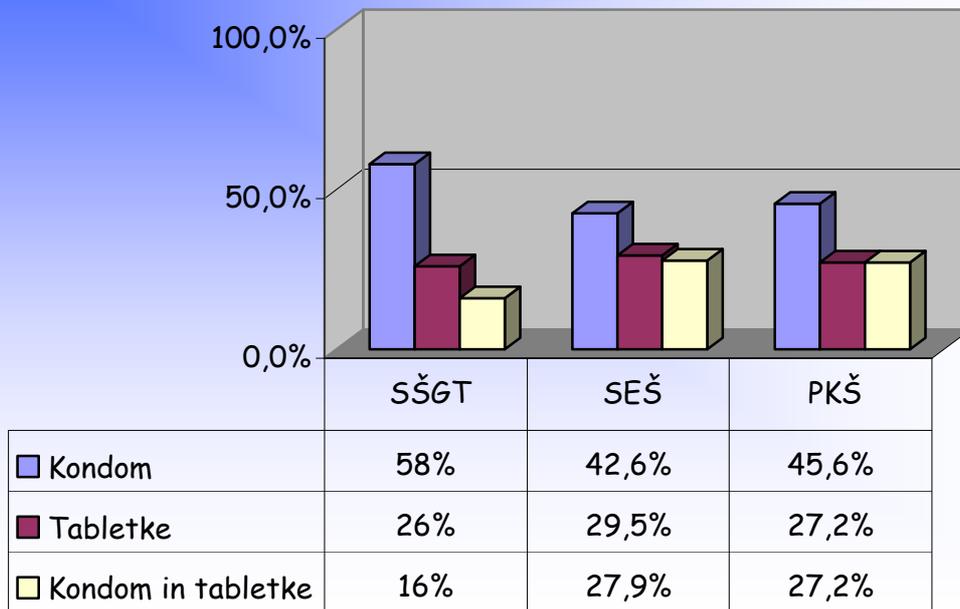
3.1 Ali pri spolnih odnosih uporabljate zaščito oz. ali bi jo?

	SŠGT	SEŠ	PKŠ
Ne vem o tem še nisem razmišljal/a	0%	0%	0%
NE	14,9%	7,6%	5,2%
DA	85,1%	92,4%	94,8%

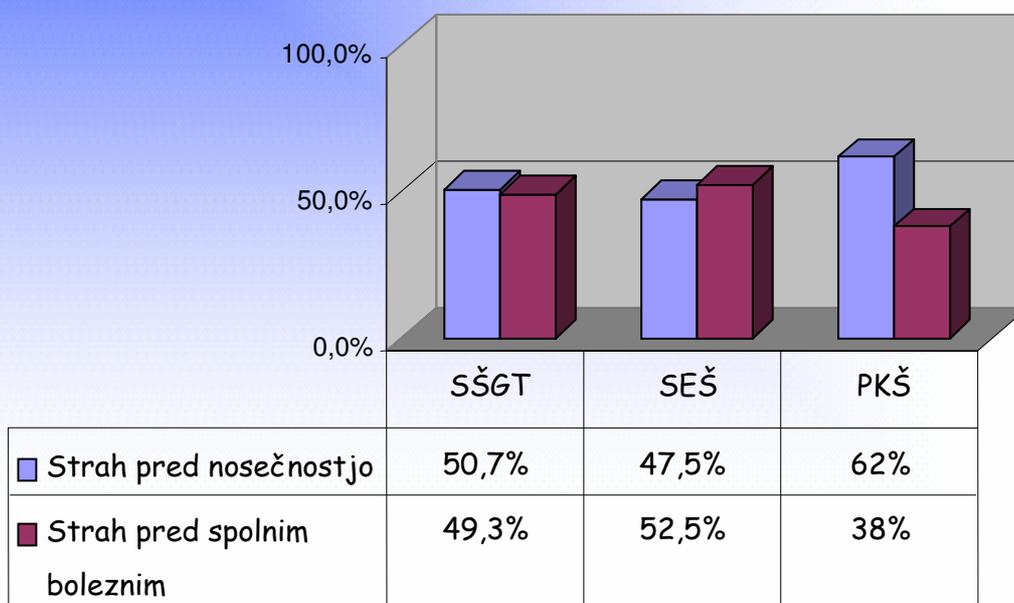
Podatki dobljeni z analizo odgovorov na to vprašanje kažejo, da le majhen odstotek dijakov pri spolnih odnosih ne uporablja zaščite, saj tako meni 14,9 % anketiranih dijakov Srednje šole za gostinstvo in turizem, 7,6 % dijakov Srednje ekonomske šole ter 5,2 % dijakov Poslovno - komercialne šole Celje. Tako, da večina dijakov uporablja zaščito, le pri Srednji šoli za gostinstvo in turizem je odstotek malo manjši (85,1 %). Medtem, ko je na Srednji ekonomski šoli (92,4 %) in Poslovno - komercialni šoli (94,8 %) odstotek dijakov, ki uporabljajo zaščito dokaj večji. O tem še ni nikoli razmišljajo 0 % dijakov.

3.2 Katero zaščito uporabljaš pri spolnem odnosu?

Kot smo predvidevali, kar 58 % anketiranih dijakov Srednje šole za gostinstvo in turizem uporablja kondom kot zaščito pri spolnih odnosih, na Srednji ekonomski šoli le 42,6 % dijakov in na Poslovno-komercialni šoli 45,6 % dijakov. Kot vrsto zaščite se je 26 % dijakov Srednje šole za gostinstvo in turizem odločilo za tabletke, na Srednji ekonomski šoli 29,5 % in na Poslovno-komercialni šoli 27,2 %. Kondom in tabletke skupaj uporablja 16 % anketiranih dijakov na Srednji šoli za gostinstvo in turizem, na Srednji ekonomski šoli 27,9 % dijakov in na Poslovno-komercialni šoli 27,2 % anketiranih dijakov.

4. Zakaj si se odločil/-a za uporabo zaščite pri spolnih odnosih?

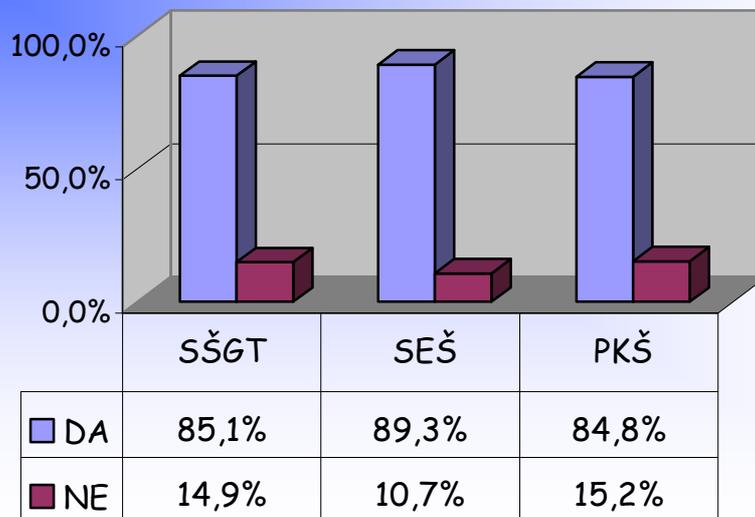

Iz grafa je razvidno, da 50,7 % dijakov na Srednji šoli za gostinstvo in turizem uporablja zaščito pri spolnem odnosu zaradi strahu pred nosečnostjo in 49,3 % dijakov zaradi strahu pred spolnimi boleznimi.

Na Srednji ekonomski šoli te 47,5 % dijakov strah pred nosečnostjo in 52,5 % dijakov strah pred spolnimi boleznimi.

Tudi anketirani dijaki Poslovno-komercialne šole Celje imajo velik odstotek zaščite pri spolnem odnosu zaradi neželjene nosečnosti (62 %) in 38 % dijakov zaradi strahu pred spolnimi boleznimi.

5. Ali poznaš kakšno najstniško mamico?

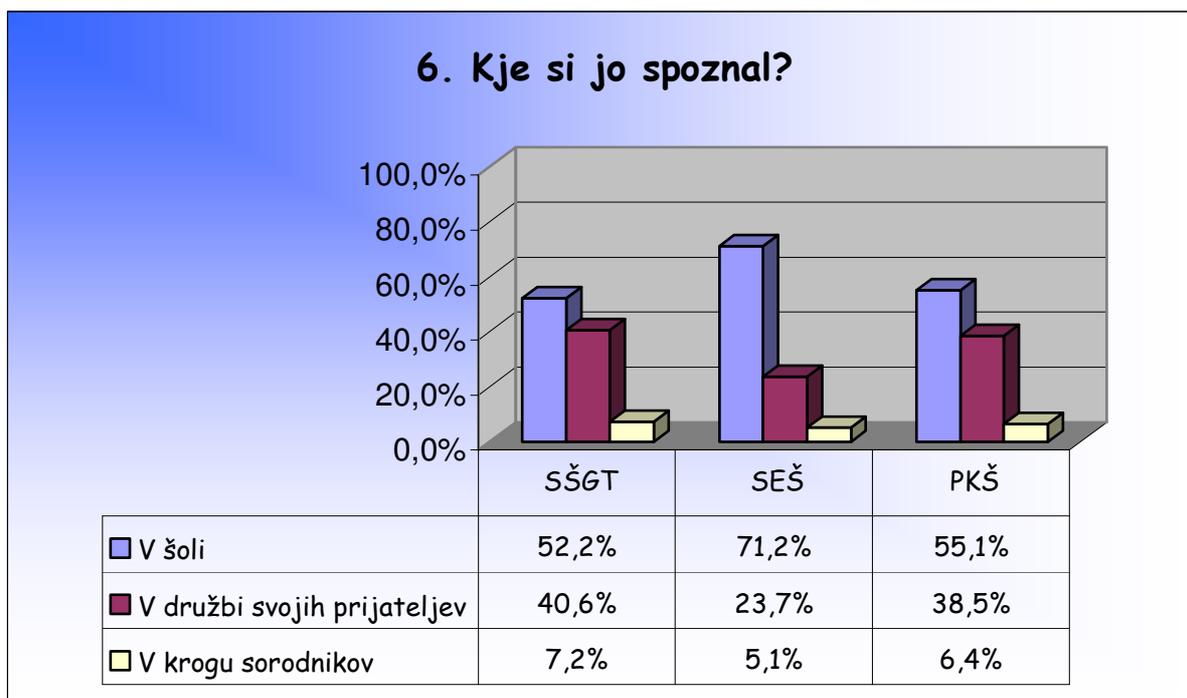

Kakor je razvidno iz grafa, velik del anketiranih celjskih srednješolcev pozna najstniško mamico. Največ takšnih dijakov, ki pozna mlado mamico, je na Srednji ekonomski šoli (89,3 %), sledita pa ji Srednja šola za gostinstvo in turizem (85,1 %) ter Poslovno-komercialna šola Celje (84,8 %).

Dijakov, ki najstniške mamice ne pozna je 14,9 % na Srednji šoli za gostinstvo in turizem, 10,7 % na Srednji ekonomski šoli ter 15,2 % na Poslovno-komercialni šoli.

Domnevali smo, da v celjski regiji malo dijakov pozna kakšno najstniško mamico. Takšnih dijakov je bilo med anketiranci veliko, zato je bila s tem naša hipoteza ovržena.

6. Kje si jo spoznal?

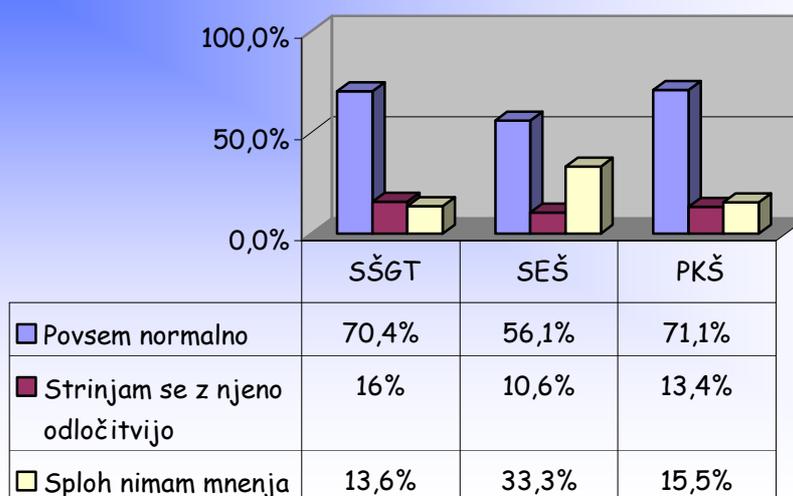

Analiza podatkov na šesto vprašanje kaže, da je največ anketiranih srednješolcev spoznalo najstniško mamico prav v šoli. In sicer 52,2 % dijakov Srednje šole za gostinstvo in turizem, 71,2 % dijakov Srednje ekonomske šole in 55,1 % dijakov Poslovno-komercialne šole.

40,6 % anketirancev Srednje šole za gostinstvo in turizem, 23,7 % anketirancev Srednje ekonomske šole in 38,5 % anketirancev Poslovno-komercialne šole je takšno mamico spoznalo v družbi svojih prijateljev.

V krogu sorodnikov mlado mamico pozna nizek odstotek celjskih srednješolcev. 7,2 % dijakov Srednje šole za gostinstvo in turizem, 5,1 % dijakov Srednje ekonomske šole in 6,4 % dijakov Poslovno-komercialne šole.

7. Kakšen odnos imaš do takšne sebe?

Odnos celjskih srednješolcev do najstniških mamic je povsem normalen za 70,4 % dijakov Srednje šole za gostinstvo in turizem, za 56,1 % dijakov Srednje ekonomske šole in za 71,1 % dijakov Poslovno-komercialne šole.

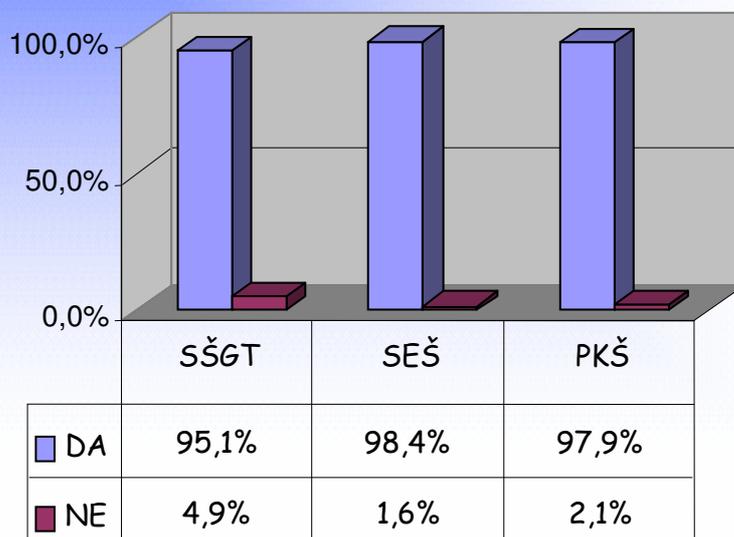
Z njeno odločitvijo se strinja 16 % dijakov Srednje šole za gostinstvo in turizem, 10,6 % dijakov Srednje ekonomske šole in 13,4 % dijakov Poslovno-komercialne šole.

Nekaj anketiranih srednješolcev pa o tem sploh nima nobenega mnenja. 13,6 % dijakov Srednje šole za gostinstvo in turizem, 33,3 % dijakov Srednje ekonomske šole in 15,5 % dijakov Poslovno-komercialne šole.

Predvidevali smo, da bodo najstniške mamice v okolico normalno sprejete, kar potrjuje dejstvo, da več ko 50 % dijakov gleda nanje povsem normalno.

8. Ali si že kdaj slišal za izraz abortus

(splav)?

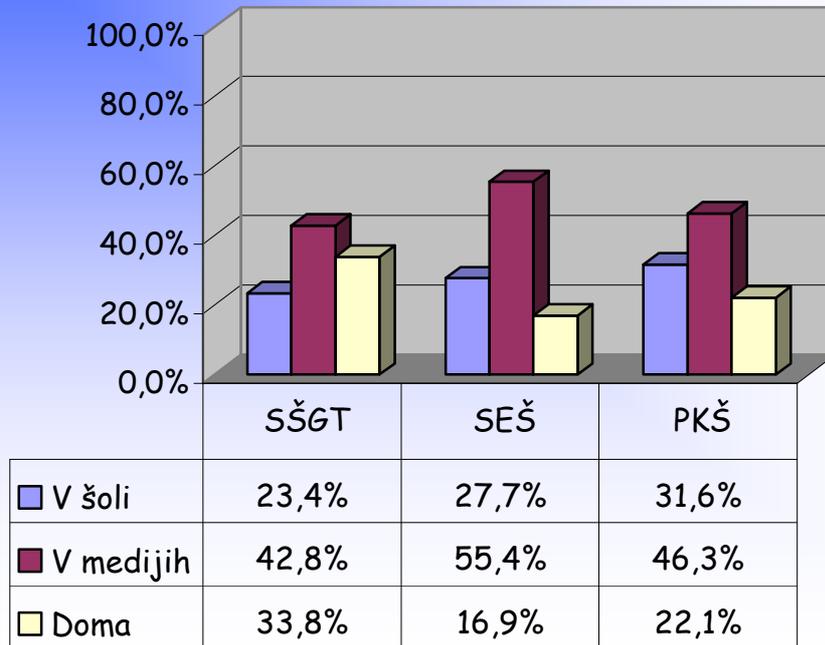

Graf nam prikazuje odstotek dijakov, ki so za izraz abortus že slišali in vedo pomen izraza.

95,1 % dijakov Srednje šole za gostinstvo in turizem je za ta izraz že slišala, za ta izraz ve tudi 98,4 % dijakov Srednje ekonomske šole ter 97,9 % dijakov Poslovno-komercialne šole.

Predvidevali smo, da bo večina anketiranih dijakov vedela za izraz splav oziroma abortus, kljub temu pa je nekaj dijakov, ki zanj ne vedo, saj na Srednji šoli za gostinstvo in turizem zanj še ni slišalo 4,9 % dijakov, na Srednji ekonomski šoli 1,6 % dijakov ter na Poslovno-komercialni šoli 2,1 % dijakov.

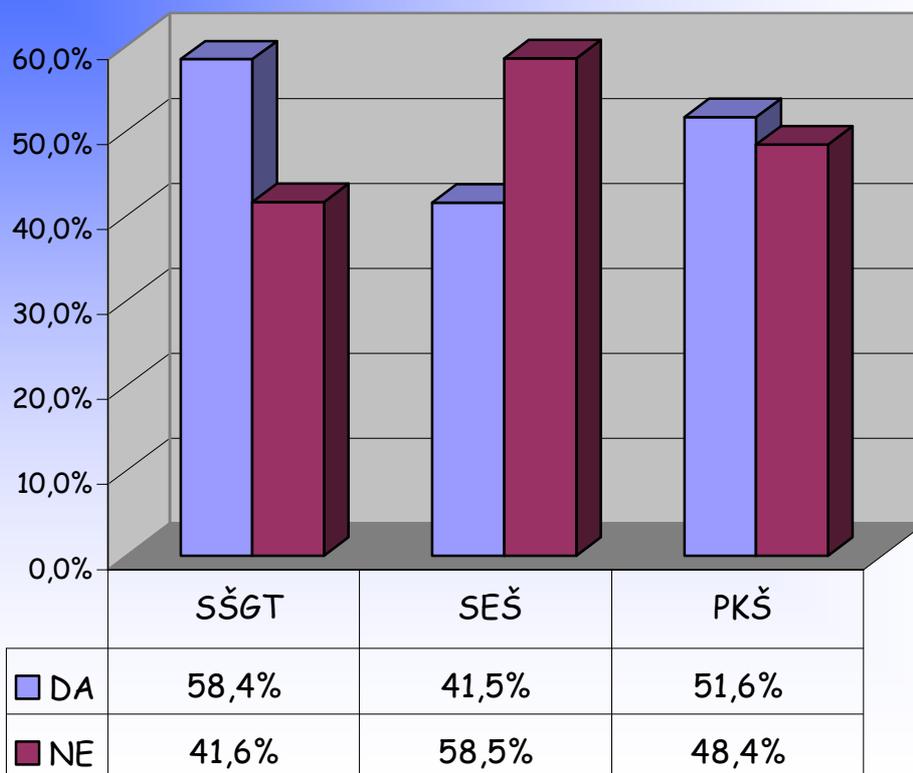
9. Kje si slišal/-a za ta izraz?

Iz grafa je razvidno, kje so celjski srednješolci slišali za izraz abortus. 31,6 % dijakov Poslovno-komercialne šole Celje je za ta izraz slišalo v šoli, 55,4 % dijakov Srednje ekonomske šole je za ta izraz slišalo preko medijev in 33,8 % dijakov je za abortus slišalo doma.

Spoznali smo, da so celjski srednješolci v šoli slabo seznanjeni z izrazom abortus, medtem ko je ta izraz pogosteje omenjen v medijih, saj je velik odstotek dijakov zanj slišalo prav iz njih.

10. Ali odobravaš abortus oz. splav?

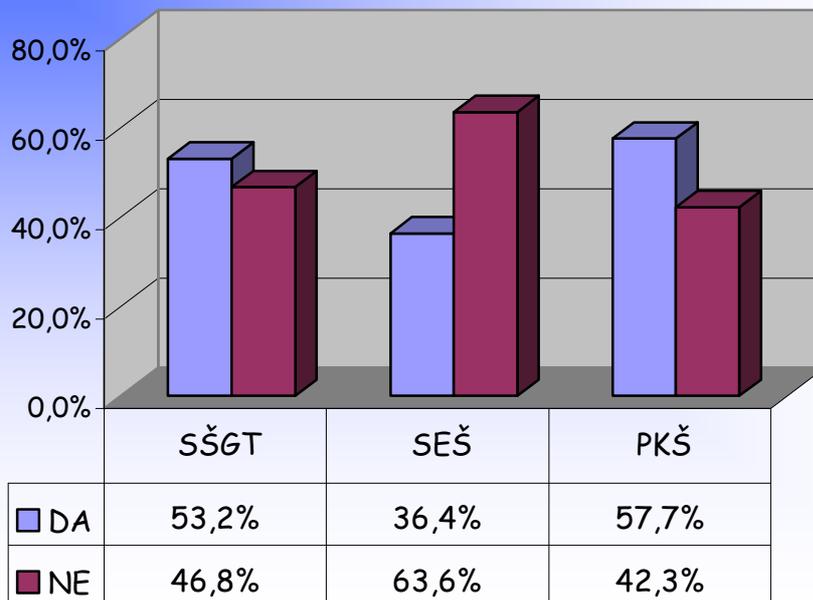

Analiza podatkov na deseto vprašanje kaže, 58,4 % dijakov Srednje šole za gostinstvo in turizem odobrava splav, temu pa sledi tudi odstotek dijakov Srednje ekonomske šole (41,5 %) in odstotek dijakov Poslovno-komercialne šole (51,6 %).

Bili smo mnenja, da približno polovica dijakov v celjski regiji ostro nasprotuje abortusu, vendar pa ostala polovica to odobrava.

Odstotek dijakov, ki splavu nasprotuje in odstotek dijakov, ki splav odobrava, je približno enak, torej lahko našo hipotezo potrdimo.

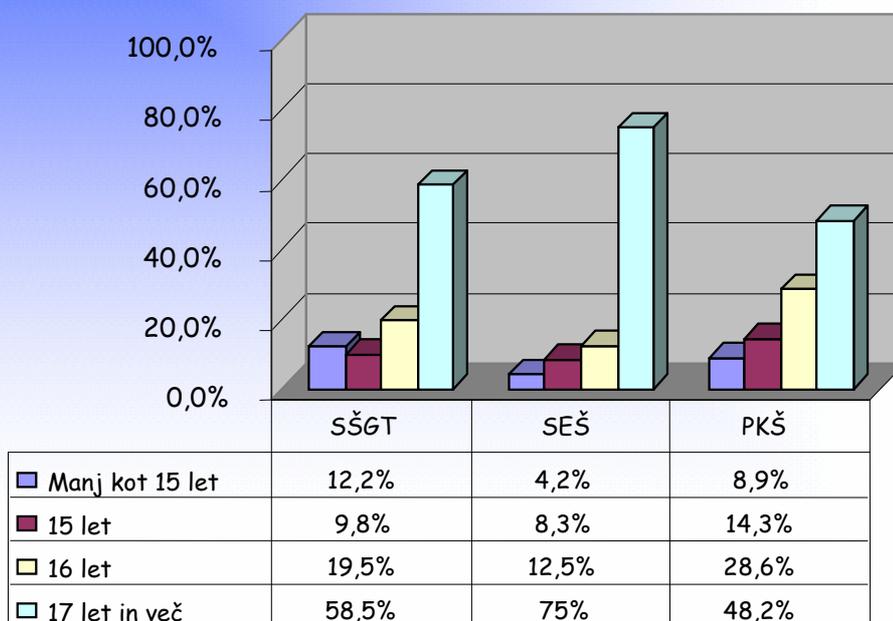
11. Ali poznaš kakšno osebo, ki se je odločila za ta poseg?

Graf prikazuje odstotek dijakov, ki poznajo osebo, ki se je odločila za splav. Dijaki Srednje šole za gostinstvo in turizem poznajo 53,2 % takih deklet, dijaki Srednje ekonomske šole 36,4 % in dijaki Poslovno-komercialne šole 57,7 % deklet, ki so naredile splav.

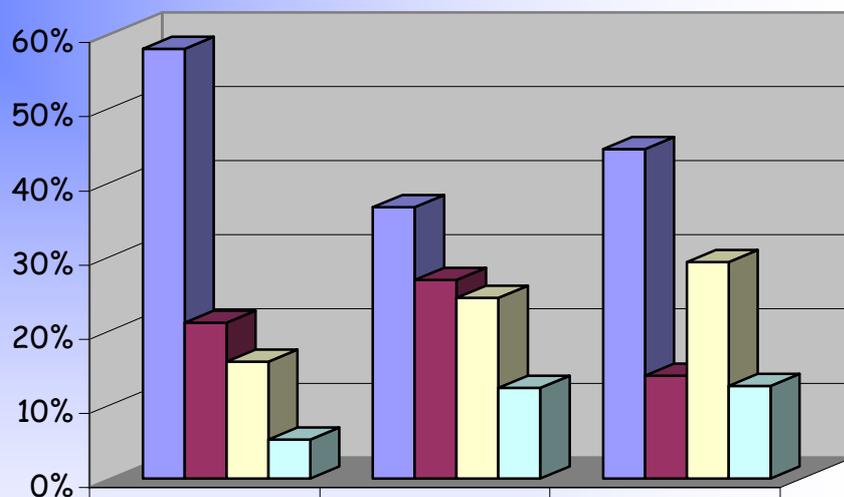
Predvidevali smo, da dijaki v celjski regiji poznajo zelo malo najstnic, ki so se odločile za abortus. Takšnih dijakov je velik odstotek, zato je bila s tem naša hipoteza ovržena.

**12. Če si na zgornje vprašanje
odgovoril/-a z DA, koliko je bila ta
oseba stara?**

Graf prikazuje, da je 12,2 % anketiranih dijakov Srednje šole za gostinstvo in turizem izgubilo nedolžnost pri manj kot 15. letih, 4,2 % Srednje ekonomske šole in 8,9 % Poslovno-komercialne šole. 9,8 % dijakov Srednje šole za gostinstvo in turizem je izgubilo nedolžnost pri 15 let, 8,3 % dijakov Srednje ekonomske šole in 14,3 % dijakov Poslovno-komercialne šole. Pri starosti 16 let je izgubilo nedolžnost 19,5 % dijakov Srednje šole za gostinstvo in turizem, 12,5 % dijakov Srednje ekonomske šole in 28,6 % dijakov Poslovno-komercialne šole. 58,5 % dijakov Srednje šole za gostinstvo in turizem je izgubilo nedolžnost pri 17 in več let, 75 % dijakov Srednje ekonomske šole ter 48,2 % dijakov Poslovno-komercialne šole.

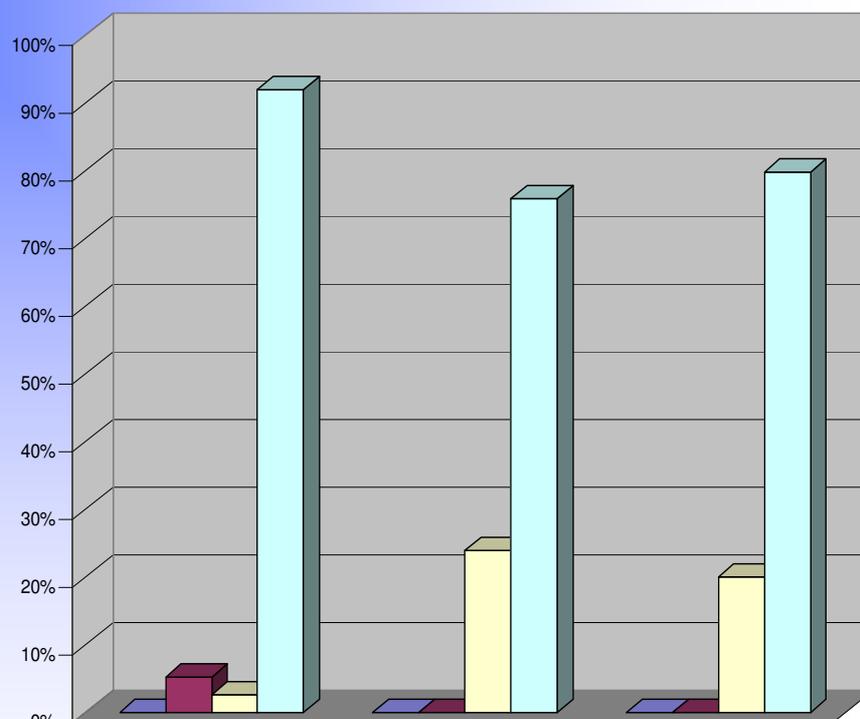
13.1. Kaj bi storila, če bi zanosila v tem časovnem obdobju?

	SŠGT	SEŠ	PKŠ
■ Pogovorila bi se s fantom	57,9%	36,6%	44,4%
■ Takoj bi se odločila za splav	21%	26,8%	13,9%
■ Starše bi prosila za nasvet	15,8%	24,4%	29,2%
■ Zaupala bi se prijateljici	5,3%	12,2%	12,5%

Kakor je razvidno iz grafikona, bi se večina anketiranih dijakinj pogovorila s svojim fantom na Srednji šoli za gostinstvo in turizem (57,9 %), Srednji ekonomski šoli (36,6 %) in Poslovno-komercialni šoli (44,4 %). Nekaj odstotkov dijakinj je odgovorilo, da bi se v takšnem primeru takoj odločilo za splav na Srednji šoli za gostinstvo in turizem (21 %), Srednje ekonomske šole (26,8 %) ter Poslovno-komercialne šole (13,9 %). Starše bi prosilo za nasvet 15,8 % dijakinj Srednje šole za gostinstvo in turizem, 24,4 % dijakinj Srednje ekonomske šole in 29,2 % dijakinj Poslovno-komercialne šole. Le majhen odstotek dijakinj (15,8 %) Srednje šole za gostinstvo in turizem bi se zaupalo prijateljici, 12,2 % dijakinj Srednje ekonomske šole ter 12,5 % dijakinj Poslovno-komercialne šole.

13.2 Kaj bi storila, če bi zanosila v tem časovnem obdobju oz. kaj bi storil, če bi zanosila tvoja punca?

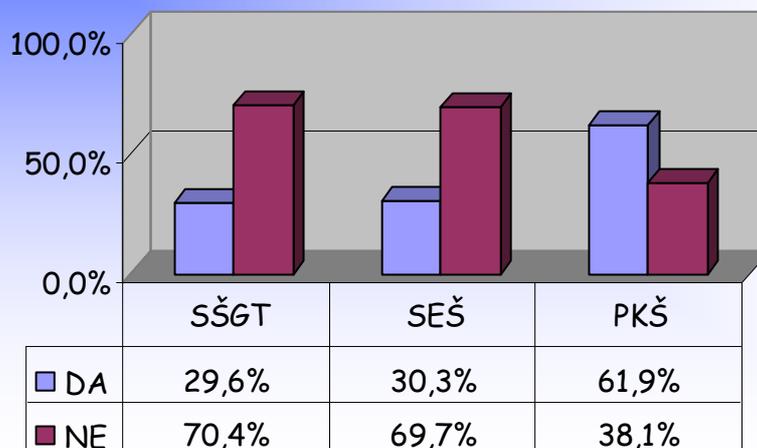

	SŠGT	SEŠ	PKŠ
Pustil bi jo	0%	0%	0%
Ne vem	5,3%	0%	0%
Sama naj se odloči	2,6%	24%	20%
Pogovoril bise z njo in ji stal ob strani	92,1%	76%	80%

Pri analizi anket je na vprašanje, kaj bi naredil, če bi zanosilo tvoje dekle, se je 0 % dijakov na Srednji šoli za gostinstvo in turizem, Poslovno-komercialni šoli Celje ter na Srednji ekonomski šoli Celje odločilo, da bi v tem primeru punco zapustili.

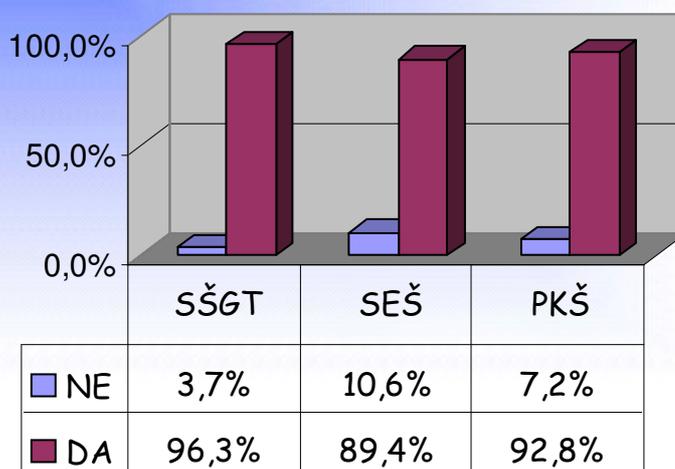
92,1 % dijakov na Srednji šoli za gostinstvo in turizem, 76 % dijakov na Srednji ekonomski šoli Celje ter 80 % dijakov na Poslovno-komercialni šoli Celje bi se s punco pogovorili ter ji stali ob strani.

14. Ali misliš, da si je dekle, ki se je odločila za otroka s tem uničila prihodnost?

Analiza podatkov na štirinajsto vprašanje kaže, da 29,6 % anketirancev Srednje šole za gostinstvo in turizem meni, da si je dekle, ki se je odločilo za otroka, s tem uničila prihodnost. Prav tako meni 30,3 % dijakov Srednje ekonomske šole in 61,9 % dijakov Poslovno-komercialne šole. Odstotek dijakov, ki menijo, da si dekle s tem ni uničilo prihodnosti, je na Srednji ekonomski šoli (70,4 %) in Srednji šoli za gostinstvo in turizem (69,7 %) kar visok. Medtem ko dijaki Poslovno-komercialne šole ne menijo tako, saj je kar 61,9 % dijakov nasprotnega mnenja.

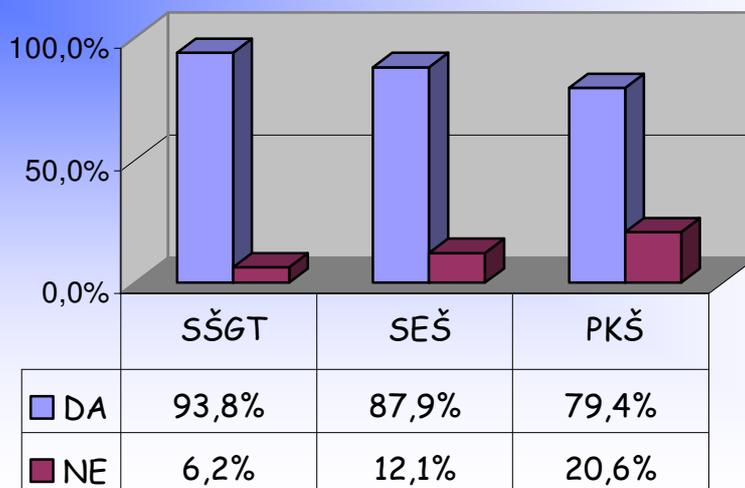
15. Ali misliš, da je abortus (splav) tvegana stvar?

Graf prikazuje odstotek dijakov, ki menijo da je splav tvegan oziroma, da ni tvegan poseg.

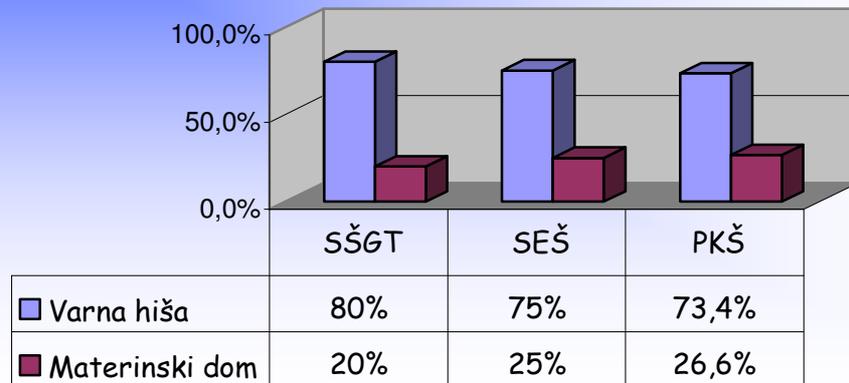
Skoraj večina dijakov na vseh treh šolah (Poslovno-komercialna šola Celje 92,8 %, Srednja ekonomska šola 96,3 % in Srednja šola za gostinstvo in turizem 89,4 %) je prepričanih, da je abortus oziroma splav zelo tvegan, saj je razlog za težjo kasnejšo zanositev in ker pušča težke čustvene in psihične težave. Odstotek dijakov, ki menijo, da splav ni tvegan poseg, je skorajda zanemarljiv, razen na Srednji ekonomski šoli, kjer 10,6 % dijakov meni, da splav ni tvegan poseg.

16. Ali bi nudil/-a pomoč mladi mamici, ki je tvoja sošolka?

Tudi pri vprašanju, ali bi nudili pomoč mladi mamici, ki je tvoja sošolka, je večina dijakov odgovorila z da, saj je tako odgovorilo kar 93,8 % dijakov Srednje šole za gostinstvo in turizem, 87,9 % dijakov Srednje ekonomske šole ter 79,4 % Poslovno - komercialne šole. Toda 20,6 % dijakov Poslovno-komercialne šole Celje je odgovorilo, da sošolki ne bi nudilo pomoč, kljub temu da bi bila njihova sošolka. Medtem ko je tako odgovorilo le 6,2 % Srednje šole za gostinstvo in turizem ter 12,1 % Srednje ekonomske šole.

17. Ali poznaš kakšno organizacijo, ki pomaga mladim mamicam?

Analiza podatkov na zadnje vprašanje kaže, da vsi dijaki poznajo kakšno organizacijo, ki nudi pomoč mladoletnim mamicam, ki se v tej situaciji znajdejo popolnoma same.

80 % dijakov SŠGT pozna Varo hišo in 20 % Materinski dom, 75 % dijakov SEŠ pozna Varo hišo in 25 % Materinski dom 73 % dijakov PKŠ prav tako pozna Varo hišo in 26,6 % Materinski dom.

Predpostavili smo, da je v celjski regiji veliko dijakov, ki vedo za organizacije, katere nudijo pomoč mladoletnim mamicam. Dijaki so napisali, da so seznanjeni z Varo hišo ter materinskimi domovi. Ugotovili smo, da za druge tovrstne organizacije še niso slišali. S tem je bila naša hipoteza potrjena, saj so vsi dijaki seznanjeni vsaj z eno organizacijo te vrste.

3. 4 OVREDNOTENJE HIPOTEZ

H1 - Predvidevali smo, da je 50 odstotkov anketiranih dijakov še nedolžnih in rezultati na prvo vprašanje naše ankete trdijo, da je na Srednji šoli za gostinstvo in turizem le majhen odstotek anketiranih dijakov še nedolžnih (12,3 %), sledi ji Srednja ekonomska šola (33,3 %) in Poslovno-komercialna šola Celje, kjer je odstotek dijakov, ki so še vedno nedolžni (41,2 %). Zato je bila s tem naša hipoteza ovržena.

H2 - Predpostavili smo, da večina dijakov pri spolnih odnosih uporablja primerno zaščito. Največ dijakov uporablja kondom in kontracepcijske tablete, skupaj 16 % anketiranih dijakov Srednje šole za gostinstvo in turizem, 27,9 % dijakov Srednje ekonomske šole in 27,2 % dijakov Poslovno - komercialne šole Celje, samo kondom uporablja 58 % Srednje šole za gostinstvo in turizem, 42,6 % Srednje ekonomske šole in 45,6 % Poslovno - komercialne šole Celje, kar je potrdilo našo hipotezo.

H3 - Menili smo, da večina mladih uporablja zaščito med spolnimi odnosi zaradi nezaželjene nosečnosti. S pomočjo anket smo dobili podatek, da 50,7 % celjskih srednješolcev Srednje šole za gostinstvo in turizem, 47,5 % Srednje ekonomske šole in 62 % Poslovno-komercialne šole Celje res uporablja zaščito zaradi nezaželjene nosečnosti. S tem je naša hipoteza potrjena.

H4 - Domnevali smo, da v celjski regiji malo dijakov pozna kakšno najstniško mamico. Takšnih dijakov je bilo med anketiranci veliko, kar 85,1 % dijakov Srednje šole za gostinstvo in turizem, 89,3 % Srednje ekonomske šole in 84,8 % Poslovno - komercialne šole Celje, zato je bila s tem naša hipoteza potrjena.

H5 - Predpostavili smo, da bodo vsi anketirani dijaki poznali pomen besede »abortus«. Večina dijakov je poznala izraz besede »abortus« in zanemarljiv odstotek dijakov za ta pomen besede še ni slišalo in s tem je bila naša hipoteza potrjena.

H6 - Bili smo mnenja, da polovica dijakov v celjski regiji ostro nasprotuje abortusu, vendar pa ostala polovica to odobrava. Dijakov, ki nasprotujejo abortusu, je kar 58,4 %

Srednje šole za gostinstvo in turizem, 41,5 % Srednje ekonomske šole in 51,6 % Poslovno - komercialne šole Celje, medtem ko je dijakov, ki odobravajo abortus, 41,6 % Srednje šole za gostinstvo in turizem, 58,9 % Srednje ekonomske šole in 48,4 % Poslovno - komercialne šole Celje. Anketirani dijaki v celjski regiji torej veliko bolj odobravajo abortus kot pa mu nasprotujejo, kar potrjuje naše predpostavke.

H7 - Predvidevali smo, da dijaki v celjski regiji poznajo zelo malo najstnic, ki so se odločile za abortus. Takšnih dijakov je 53,2 % dijakov Srednje šole za gostinstvo in turizem, 36,4 Srednje ekonomske šole in 57,7 % dijakov Poslovno - komercialne šole Celje. S tem pa je bila naša hipoteza le v dveh primerih potrjena.

H8 - Trdili smo, da bi večina dijakov v celjski regiji nudila pomoč mladi mamici, ki je njihova prijateljica, s čimer je bila naša hipoteza potrjena, saj bi 93,8 % dijakov Srednje šole za gostinstvo in turizem, 87,9 % dijakov Srednje ekonomske šole in 79,4 % dijakov Poslovno - komercialne šole Celje nudilo pomoč mladi mamici.

H9 - Predpostavili smo, da je v celjski regiji veliko dijakov, ki vedo za organizacije, katere nudijo pomoč mladoletnim mamicam. Dijaki so največkrat napisali, da so seznanjeni z Varno hišo (80 %) ter materinskimi domovi (25 %). Ugotovili smo, da za druge tovrstne organizacije še niso slišali. S tem je bila naša hipoteza potrjena, saj so bili odstotki kar visoki.

4. ZAKLJUČEK

- ✚ Zelo majhen odstotek anketiranih dijakov je še nedolžnih, saj je na Srednji šoli za gostinstvo in turizem 12,3 % dijakov še nedolžnih, sledi ji Srednja ekonomska šola z 33,3 % in Poslovno-komercialna šola Celje, kjer je odstotek dijakov, ki so še vedno nedolžni 41,2 %.
- ✚ v celjski regiji je še nedolžnih
- ✚ Večina dijakov je izgubilo nedolžnost pri 17 let in več 36,6 % dijakov Srednje šole za gostinstvo in turizem je izgubilo nedolžnost pri 17 letih ali več, 47,7 % dijakov Srednje ekonomske šole in 14 % dijakov Poslovno-komercialne šole Celje. In najmanj dijakov je pri starosti 15 let izgubilo nedolžnost le 5,6 % anketiranih dijakov iz Srednje šole za gostinstvo in turizem, 13,7 % dijakov Srednje ekonomske šole ter 12,3 % dijakov Poslovno-komercialne šole Celje
- ✚ Približno 85 % celjskih srednješolcev pri spolnih odnosih uporablja zaščito in sicer kondom ter kontracepcijske tablete, 0 % dijakov o tem še sploh ni razmišljalo ter nizek odstotek dijakov pri spolnih odnosih sploh ne uporablja zaščite.
- ✚ Od 244 anketirancev v celjski regiji se je 53,4 % odločilo za uporabo zaščite pri spolnih odnosih, zaradi strahu pred nosečnostjo ter 47,7 % zaradi strahu pred spolnimi boleznimi.
- ✚ Odstotek dijakov, ki pozna najstniško mamico je 13,6 %. 86,4 % dijakov je ne pozna.
- ✚ Djakov, ki so spoznali najstniško mamico v šoli, je med anketiranci 60 %. 34 % dijakov, ki so jo spoznali v družbi svojih prijateljev ter 6 % dijakov, ki so jo spoznali v krogu sorodnikov.
- ✚ Skupno je 66 % dijakov, ki goji do najstniške mamice povsem normalen odnos. Odstotek dijakov, ki se strinja z njeno odločitvijo je 14 %, medtem ko 20 % dijakov o tem sploh nima mnenja.
- ✚ Večina dijakov (97 %) je za izraz abortus (splav) že slišalo ter vedelo kaj pomeni, ter zelo nizek odstotek dijakov (3 %) še ni slišalo za izraz abortus.
- ✚ Skupno največ anketirancev je za pomen izraza abortus izvedelo v medijih (48 %), 28 % v šoli ter 24 % doma.

- ✚ Skupaj je 50,5 % dijakov, ki odobrava splav ter 49,5 %, ki ga ne podpira.
- ✚ 49,1 % anketiranih dijakov pozna osebo, ki se je že odločila za splav (abortus) in 50,1 % dijakov, ki take najstnice ne poznajo.
- ✚ 8 % najstnic, ki so se odločile za ta poseg je bilo starih manj kot 15 let, 12 % 15 let, 20 % 16 let in 60 % 17 let in več.
- ✚ Velik odstotek deklet (46,5 %), ki bi zanosile v tem časovnem obdobju bi se pogovorile s fantom, medtem ko bi se 10 % deklet zaupalo prijateljici. 20,5 % deklet bi se takoj odločile za splav in majhen odstotek (23 %) bi starše prosile za nasvet.
- ✚ 0 % fantom bi v primeru, če bi njihova punca zanosila, pustili, medtem ko je odstotek dijakov ki ne vedo kaj bi storili 2 %. Največ fantov (82,5 %) bi se s svojim dekletom pogovorili ter ji stali ob strani. 15,5 % fantov pa bi jo pustili, da se sama odloči, saj je to njena stvar.
- ✚ Med anketiranci je manj dijakov mnenja, da si je dekle, ki se je odločilo za otroka s tem uničilo prihodnost 40,6 %, nasprotnega mnenja je 59,4 %.
- ✚ Skupno največ anketirancev meni, da je splav tvegana stvar, ker je razlog za težjo kasnejšo zanositev in ker pušča težke čustvene in psihične težave - takšnega mnenja je kar 93 % dijakov. Medtem ko 7 % dijakov je mnenja, da je splav ni tvegana stvar.
- ✚ Najstnikov, ki bi nudili pomoč mladi mamici, ki je njihova sošolka je 87 %. Nasprotno trdi 13 % najstnikov.
- ✚ Djakov, ki poznajo Materinski dom kot organizacijo, ki nudi pomoč mladoletnim mamicam, ki se v tej situaciji znajdejo popolnoma same, je med anketiranci 76 %. In pa 24 % dijakov, ki pozna Varno hišo.

Naše mnenje:

Pri ugotavljanju deleža o še nedolžnih osebah ter o uporabi zaščite med anketiranci v celjski regiji, smo v primerjavi spodaj naštetih rezultatov ugotovili majhne razlike med celjskimi srednješolci v različnih šolah.

	Srednja šola za gostinstvo in turizem	Srednja ekonomska šola	Poslovno - komercialna šola Celje
Osebe, ki so še nedolžne	12,3 %	33,3 %	41,2 %
Osebe, ki pri spolnih odnosih ne uporabljajo zaščito	14,9 %	7,6 %	5,2 %
Osebe, ki poznajo izraz »abortus«	95,1 %	98,4 %	97,9 %

Osebe, ki so še nedolžne je med anketiranci na Srednji šoli za gostinstvo in turizem le 12,3 %, medtem ko je na Srednji ekonomski šoli (33,3 %) in Poslovno - komercialni šoli Celje (41,2 %) precej višji.

Tudi odstotek srednješolcev, ki pri spolnih odnosih ne uporabljajo zaščite, je na Srednji šoli za gostinstvo kar visok (14,9 %) v primerjavi z Srednjo ekonomsko šolo (7,6 %) ter Poslovno - komercialno šolo (5,2 %).

Odstotek oseb, ki poznajo izraz ter pomen »abortus« je na vseh treh šolah približno enak.

5. LITERATURA

Smrklja; Revija za punce in fante, izdaja - DELO REVIJE, d.d. Ljubljana, 2004

Ljubljana

PINTER, Bojana dr. med. 2004. Varna izbira za odgovorno spolnost. Schering AG

Berlin, Podružnica za Slovenijo.

Internet Internet [Http://www.midva.com/si/kontracepcija/](http://www.midva.com/si/kontracepcija/) (12. 1. 2005)

Internet [Http://www.tosemjaz.net/clanki/index.php?TE=1&CL=6](http://www.tosemjaz.net/clanki/index.php?TE=1&CL=6) (12. 1. 2005)

Internet [Http://www.pliva.si/multi2.php?p=254&menu_num=725](http://www.pliva.si/multi2.php?p=254&menu_num=725) (12. 1. 2005)

Internet [Http://www.ljudmila.org/siqrd/varno/](http://www.ljudmila.org/siqrd/varno/) (12. 1. 2005)

Internet [Http://med.over.net/za_bolnike/bolezni_clanki/-aids_glavna.htm](http://med.over.net/za_bolnike/bolezni_clanki/-aids_glavna.htm) (12. 1.

2005)

Internet [Http://med.over.net/mojmalcek/revija-04-03/zanosila_sem.php](http://med.over.net/mojmalcek/revija-04-03/zanosila_sem.php) (3. 2. 2005)

Internet [Http://med.over.net/mojmalcek/revija-02-03/najstniske_mamice.htm](http://med.over.net/mojmalcek/revija-02-03/najstniske_mamice.htm)

(3. 2. 2005)

Internet [Http://www.google.com/search?hl=sl&q=zgodnje+materinstvo&lr=](http://www.google.com/search?hl=sl&q=zgodnje+materinstvo&lr=) (3. 2.

2005)

Internet [Http://www.celje.si/socio/md.htm](http://www.celje.si/socio/md.htm) (12. 1. 2005)

Internet [Http://www.drustvo-dnk.si/povezave.html](http://www.drustvo-dnk.si/povezave.html) (28. 1. 2005)

Internet [Http://med.over.net/telefonske_stevilke/varna_hisa.php](http://med.over.net/telefonske_stevilke/varna_hisa.php) (28. 1. 2005)

Internet [Http://baza.svarog.org/predmet/pravo/splav_v_cerkvenem_pravu.html](http://baza.svarog.org/predmet/pravo/splav_v_cerkvenem_pravu.html)

(28. 1. 2005)

Internet [Http://www.1000questions.net/sl.50v/50v35-si.html](http://www.1000questions.net/sl.50v/50v35-si.html) (28. 1. 2005)

Internet [Http://www.mladina.si/tednik/200229/clanek/zlobec29/](http://www.mladina.si/tednik/200229/clanek/zlobec29/) (28. 1. 2005)

6. PRILOGE

6.1 ANKETA

za potrebe raziskovalne naloge na temo
ODNOS NAJSTNIKOV DO MLADIH MAMIC V CELJSKI REGIJI

Šola: _____

Starost: _____

Letnik: _____

Spol: _____

Anketni vprašalnik za potrebe raziskovalne naloge Odnos srednješolcev do nosečnosti.

1. Ali si še nedolžen/-a

a) DA

b) NE

2. Če si na zgornje vprašanje odgovoril/-a z NE, koliko si bil star/-a, ko si izgubila nedolžnost?

a) Manj kot 15 let

b) 15 let

c) 16 let

d) 17 let in več

3. Ali pri spolnih odnosih uporabljaš zaščito oziroma ali bi jo?

a) Ne vem, o tem še nisem razmišljal/-a

b) Ne

c) Da (katero) _____

4. Zakaj si se odločil/-a za uporabo zaščite pri spolnih odnosih? (Odgovoriijo tisti, ki so na zgornje vprašanje odgovorili z DA)

- a) Strah pred nosečnostjo
- b) Strah pred spolnimi boleznimi

5. Ali poznaš kakšno najstniško mamico? a) Da b) Ne

6. Kje si jo spoznal/-a?

- a) V šoli
- b) V družbi svojih prijateljev
- c) V krogu sorodnikov

7. Kakšen odnos imaš do takšne osebe?

- a) Povsem normalno
- b) Strinjam se z njeno odločitvijo
- c) Sploh nimam mnenja

8. Ali si že kdaj slišal/-a za izraz abortus (splav)?

- a) Da
- b) Ne

9. Če si na zgornje vprašanje odgovoril/-a z DA, kje si slišal/-a za ta izraz?

- a) V šoli
- b) V medijih
- c) Doma

10. Ali odobravaš abortus(splav)?

a) Da

b) Ne

11. Ali poznaš kakšno osebo, ki se je odločila za ta poseg? a) Da b) Ne

12. Če si na zgornje vprašanje odgovoril/-a z DA, koliko je bila ta oseba stara?

a) Manj kot 15 let

b) 15 let

c) 16 let

d) 17 let in več

13. Kaj bi storila, če bi zanosila v tem časovnem obdobju, oziroma kaj bi storil, če bi zanosila tvoja punca?

Odgovorijo punce

a) Pogovorila bi se s fantom

b) Takoj bi se odločila za splav

c) Starše bi prosila za nasvet

d) Zaupala bi se prijateljici

Odgovorijo fantje

a) Pustil bi jo

b) Ne vem

c) Sama naj se odloči, to je njena stvar

d) Pogovoril bi se z njo in ji stal ob strani

14. Ali misliš, da si je dekleta, ki se je odločilo za otroka, s tem uničila prihodnost?

a) Da

b) Ne

15. Ali misliš, da je abortus (splav) tvegan poseg?

a) Ne _____

b) Da, ker je razlog za težjo kasnejšo zanositev in ker pušča težke čustvene in psihične težave

16. Ali bi nudil/-a pomoč mladi mamici, ki je tvoja sošolka?

a) Da

b) Ne

17. Ali poznaš kakšno organizacijo, ki nudi pomoč mladoletnim mamicam, ki se v tej situaciji znajdejo popolnoma same?

a) Da (katera) _____

b) Ne